

KORTLÆGNING AF NATIONALE OG INTERNATIONALE FONDES STRATEGIER

FOR VIDENSMOBILISERING I PRAKSIS OG POLICY

Kortlægning af nationale og internationale fondes strategier for vidensmobilisering i praksis og policy

Forfattere:

David Budtz Pedersen (Aalborg Universitet)

Ulrik Gensby (TeamArbejdsliv)

Februar 2026

Aalborg Universitet

Denne rapport er finansieret af TrygFonden og udgivet med støtte fra Aalborg Universitet

ISBN: 978-87-89383-63-7

DOI: 10.54337/aau.fsvm2026

This work is published under a Creative [Commons Open Access License CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) which permits reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, so long as attribution is given to the creator.

INDHOLD

Indledning	4
Hovedresultater	7
Metode og fremgangsmåde	10
Analyseramme	12
Casebeskrivelser af udvalgte fonde	14
Canadian Cancer Society (Canada)	14
William T. Grant Foundation (USA)	19
Wellcome Trust (Storbritannien)	23
Health Foundation (storbritannien)	29
Nuffield Foundation (Storbritannien)	34
Bosch Stiftung (Tyskland)	39
Velux Fonden (Danmark)	43
Novo Nordisk Fonden (Danmark)	50
TrygFonden (Danmark)	55
Sammenfatning af strategier på tværs af fonde	61
Idékatalog	64
Endnotes	71

INDLEDNING

Denne rapport præsenterer en kortlægning af, hvordan nationale og internationale fonde arbejder med at understøtte mobilisering af forskningsbaseret viden i policy og praksis. Rapporten afdækker, hvordan vidensmobilisering og forandringskraft (impact) indarbejdes som uddelings- og forskningsstrategi hos danske og internationale fonde. Ambitionen med kortlægningen er at forstå de sammenhænge, hvori formelle og uformelle strategier for vidensmobilisering og forandringskraft anvendes til at styrke den praktiske anvendelse af viden i samfundets forskellige arenaer samt afdække, hvordan fonde arbejder strategisk med at styrke gennemslagskraften af uddelte forskningsprojekter og programbevillinger.

Vidensmobilisering tilbyder som begrebsramme en systematisk forståelse af, hvordan viden udveksles og beriges i interaktionen mellem forskning og praksis. Som begreb dækker vidensmobilisering en række forskellige brobygningsfunktioner mellem forskning og praksis. Forskningslitteraturen på området er især fokuseret på modeller for vidensudveksling (knowledge transfer, knowledge exchange, knowledge translation) samt vidensbrobygning (knowledge brokering) og i andre sammenhænge vidensbrug (knowledge utilisation).¹ I det følgende giver vi ikke en opsummering af teoretiske modeller i litteraturen, men fokuserer i stedet fremstillingen på en empirisk kortlægning af et udvalg af fonde samt deres tilgange til mobilisering af viden i praksis og policy.

Baggrunden for rapporten er en konstatering af, at fonde og vidensmiljøer i stigende grad forventes at bidrage til positive samfundsforandringer. For at imødekomme denne forventning er der iværksat en række strategier og udviklet nye redskaber, der skal fremme sandsynligheden og systematikken omkring udveksling og mobilisering af forskningsbaseret viden i praksis.

I stedet for at fremlægge viden i passive formater, som for eksempel publikationer, patenter, datasæt og hjemmesider, kalder samfundets mest presserende udfordringer på, at forskere og fonde gør en ekstra indsats for at bringe viden i spil...

iblandt nøgleaktører. Værdikæden fra forskning til forandring kræver, at fonde og forskningsmiljøer tager større ansvar for at bringe viden aktivt ud i samfundet – og omvendt at knytte samfundets interesser og vidensbehov tættere til forskningen.

Over den seneste 20-årige periode har man i videnskabs- og innovationsstudier argumenteret for at forlade den såkaldte »lineære model«. Ifølge denne model overføres og implementeres viden fra forskning til praksis i en mere eller mindre automatisk proces. Forskernes opgave er at udvikle ny viden og stille den til rådighed i form af data og publikationer. Praktikernes opgave er at orientere sig i den frembragte forskning og identificere den viden, som kan berige deres praksis, organisation, virksomhed eller politikområde. Modellen har dog vist sig at være idealiseret og uden forankring i de konkrete processer, der bringer viden i anvendelse i samfundet og gør forskning relevant for praktikere og beslutningstagere. For at fremme relevansen og skabe viden, der gør en forskel, er det igen og igen blevet dokumenteret, hvordan forskere og praktikere skal arbejde sammen for at berige hinandens

problemforståelse og løsningshorisont. I stedet for at fokusere på simpel »overførsel« af viden er fokus skiftet til at indebære aktivt forskningssamarbejde baseret på »produktive interaktioner« og fælles partnerskaber, der kan være med til at mobilisere viden i den konkrete praksis, hvori den skal gøre forskel.²

Med andre ord er fokus i nyere forsknings- og innovationsmodeller på at fremme »non-lineært« samarbejde, hvor forskere, praktikere, beslutningstagere, borgere og forretningsudviklere sammen udveksler perspektiver og skaber viden i tæt interaktion og dialog. I denne sammenhæng er der udviklet forskellige teoretiske modeller og praktiske redskaber, der kan skabe udveksling mellem viden og praksis, og som vi i denne rapport bredt behandler under betegnelsen »vidensmobilisering«.³ I rapporten ser vi nærmere på et udsnit af de redskaber og modeller, som nationale og internationale fonde anvender for at få bevilligede projekter tættere på praksis og policy. Rapporten beskæftiger sig med bevillingsformer, virkemidler, strategier og formidlingsindsatser, der ligger uden for universiteternes traditionelle fokus på teknologioverførsel (patenter, licenser, royalties, startups) og beskriver en række indsatser, der integrerer og fremmer vidensmobilisering, vidensbrobygning og vidensudveksling inden for de beskrevne uddelingsområder. De kortlagte strategier, indsatser og virkemidler har det til fælles, at de er drevet af en produktiv udveksling mellem forskning og praksis som et middel til at styrke den samfundsmæssige gennemslagskraft af forskningen.

Kortlægningen undersøger, hvordan danske og udenlandske fonde understøtter vidensmobilisering inden for deres respektive uddelingsområder. Uddelinger, der ikke indebærer elementer af forskningsfinansiering er ikke dækket. I rapportens afsnit og cases er der lagt vægt på at kortlægge og beskrive:

- Krav og kriterier for vidensmobilisering som en del af ansøgninger til fondene.
- Fondenes interne arbejde med vidensmobilisering (fx formidling af viden fra gennemførte forskningsprojekter, udvalgte forskningsfelter eller kontakter med praksis gennem fx repræsentantskaber)
- Fondenes brug af brobyggere og andre ressourcepersoner, som arbejder med vidensmobilisering enten internt eller eksternt.

Kortlægningen bygger på casestudier af, hvordan der arbejdes med vidensmobilisering og impact i ni nationale og internationale fonde, som er udarbejdet i følgende analytiske faser: (i) udvælgelse af fonde, (ii) kortlægning baseret på desk-research, casestudier og interviewundersøgelse samt (iii) databehandling, tværgående analyse og systematisering af erfaringerne. På baggrund af analysen er der udarbejdet et antal opmærksomhedspunkter i et idékatalog til mulig inspiration for andre fonde, der ønsker at arbejde systematisk med vidensmobilisering (Side 64).

Analysen viser, at danske og internationale fonde arbejder med en lang række virkemidler, der skal fremme oversættelse, udveksling og mobilisering af viden i praksis. Denne analyse står ikke alene. Den har konsekvenser for spørgsmål om fremtidig projektf finansiering, forskningsledelse og meritering af forskere. Langt de fleste af de aktiviteter, som de kortlagte fonde aktivt lægger op til, indgår *ikke* i den officielle meriterings- og incitamentsstruktur på danske og europæiske universiteter. Af samme grund har analysen konsekvenser for

diskussioner om reformer af meritstrukturen for forskere, bl.a. kendt fra den europæiske reformbevægelse (Coalition for Agreement on Reforming Research Assessment, CoARA).

De fleste fonde og universiteter i Danmark har underskrevet CoARA-deklarationen, der skal skabe mere diverse karriereveje og anerkende flere typer af bidrag i forskningen, herunder netværk, vejledning, innovation, rådgivning, vidensformidling og vidensmobilisering. Denne reformproces er ikke genstand for nærværende kortlægning, men fremgår af en parallel analyse af fondenes evalueringspraksis.⁴ Udviklingen både i instrumenter og incitamenter er med til at skabe en samlet bevægelse, hvor danske og europæiske forskere nu eksplicit bliver opmuntret til at fremme udveksling af viden, i stedet for kun at blive målt på publikationer. At dømme på den store tilslutning til CoARA foregår der et paradigmeskifte i fonds- og forskningsverdenen i mod en mere åben og kollaborativ forskningskultur.

Kortlægningen er udarbejdet og publiceret som et resultat af samarbejdet mellem TeamArbejdsliv og Aalborg Universitet og er beriget af en aktiv dialog med de kortlagte fonde. Kortlægningen er foretaget på opdrag fra TrygFonden, der samtidig har leveret data og interview til en case i rapporten. Forfatterne ønsker at takke fonden for samarbejdet og for at muliggøre nærværende analyse og publikation. Tak til Olivia Karlsson Hansen og Linda Friis for arbejdet med opsætning.

HOVEDRESULTATER

IMPACT

De fleste danske og internationale fonde arbejder i dag med en eksplicit strategi for impact (typisk forstået som effekter og ønskede samfundsforandringer). For at opnå impact er det centralt, at fonde opererer med de rigtige virkemidler, fx tilbyder bevillingshavere kapacitetsbygning, formulerer krav til ansøgere samt bidrager med andre ressourcer (fx kurser, kataloger, håndbøger), der understøtter skabelsen af impact. En særlig interesse for de kortlagte fonde er at fremme almennyttige initiativer. Det vil sige initiativer, der bidrager til velfærd, livskvalitet, samfundsliv, demokrati, herunder evidensbaseret politikudvikling, tættere tværgående dialog, etisk ansvar for kommende generationer samt ansvarlig brug af teknologi.

ALMENNYTTE

Økonomisk værdi, forstået som finansielt afkast af almennyttige bevillinger, er i sagens natur ikke et mål for fondenes investeringer. Alligevel spiller økonomiske effekter en vis rolle, fx i form af bevillinger der tildeles til udbygning af infrastruktur og økosystemer, der kan fremme vækst, innovation og udvikling. Danske og internationale fonde opererer i udgangspunktet med en anden bundlinje end kommercielle virksomheder. Fonde skal bidrage til det, økonom Amartya Sen har kaldt »kapabiliteter«, dvs. de arrangementer og forudsætninger, der skal være til stede for, at borgerne i et samfund kan leve et liv med værdighed, sikkerhed og tryghed. Disse kapabiliteter er bredere end de effekter, som økonomiske teorier normalt fokuserer på og som omfatter vækst og teknologi.

INDDRAGELSE

Vidensmobilisering er en strategi til at opnå impact ved bevillinger specifikt til forskning og forskningsbaserede partnerskaber. Begrebet dækker over en bred vifte af aktiviteter og processer, der har det til fælles, at de skal bringe viden frem i praksis, og modsat bringe praksisperspektiver ind i forskningen. Det kan være ved at inddrage praktikere og partnere i vidensproduktion eller ved at kræve, at forskere har en plan for udveksling af forskningsresultater og læring.

ERFARINGSOPSAMLING

Flere fonde opererer i dag med en data-drevet strategi, hvor man ønsker at bruge viden om samfundet, såvel som tidligere og eksisterende programmer, til at drive en professionel organisation. For eksempel udtrykker flere fonde et ønske om at danne sig et præcist indtryk af en samfundsudfordring, inden de vælger at investere i den forskning, der kan understøtte løsninger. Det kan være ved hjælp af fremskrivninger, prognoser eller andre indikatorer, der understøtter systematisk erfaringsopsamling.

VÆRDIER OG MÅL

Vidensmobilisering handler om at mobilisere viden i en social kontekst, hvor forskere og interessenter, samarbejdspartnere og brugere arbejder sammen om at udvikle og implementere vidensbaserede løsninger i praksis. I princippet kan vidensmobilisering dreje sig om enhver type af viden: kvalitativ og kvantitativ, enkeltstudier eller generaliserede studier. At mobilisere viden i praksis kræver forståelse for kontekst, værdier, målsætninger, organisation og relationsopbygning. Det er en kompleks opgave at skabe de rigtige forudsætninger for mobilisering af viden i praksis og policy, fordi det indebærer, at både forskere og praktikere arbejder sammen, udveksler viden og beriger en problemstilling fra forskellige perspektiver med respekt for hinandens faglighed og bidrag.

INTERNE OG EKSTERNE PROCESSER

Ifølge de kortlagte fonde er vidensmobilisering en proces, der ofte starter med, at fonden i opslag eller strategier kommunikerer et ønske om at bringe viden i tættere samspil med praksis. Det kræver dedikerede ressourcer, arbejdsområder, kompetencer, læringsforløb, opfølgning og evaluering at drive vidensmobilisering. Fordi de kortlagte fonde har et almennyttigt formål, støtter de som regel et bredt spektrum af vidensformer, ligesom flere fonde i undersøgelsen aktivt opmuntrer til tværfaglighed. Af samme grund kan fonde i deres evaluering af indsatser ikke basere sig på traditionelle evalueringsstandarder, der alene tager udgangspunkt i eksempelvis en teknisk-naturvidenskabelig forskningstradition.

EVALUERING

Når man evaluerer effekter eller driver vidensmobilisering inden for programmer, der skal fremme forskning i trivsel, sammenhængskraft, kulturforståelse, mental sundhed, inklusion, læring, m.m., kræver det, at evalueringer matcher de indsatser, man ønsker at opnå.

Impact evaluations can tell you more than you bargained for. Be open minded about what you might find, think creatively about what you're measuring, and be prepared to think a bit differently about how evidence could change the way you do business, not just the way you deliver your programmes (s. 11).⁵

De mest anvendte værktøjer til evaluering og prioritering fokuserer på, hvordan forskere og partnerne i de relevante sektorer arbejder sammen. Fondene i kortlægningen arbejder ud fra den antagelse, at samarbejde og partnerskaber fører til mere direkte anvendelse af viden. Partnerskaber og samarbejde er med til at målrette brugen af viden til den konkrete sammenhæng, hvori den skal virke og have effekt. Derfor kræver flere fonde i undersøgelsen (fx Wililam T. Grant Foundation, Velux Fonden, Trygfonden), at forskningskonsortier inkluderer samarbejdspartnere fra begyndelsen af forskningsprocessen for derved at skabe forudsætninger for impact og læring – og at dette indgår i evalueringen af forskningsprojekter.

DIVERSITET

Som analysen dokumenterer, findes der forskellige værktøjer til brug for at skabe samarbejdsrelationer mellem forskning og praksis. For eksempel forskning-praksis-partnerskaber, samskabelse, participatorisk forskning, vidensoverførsel og forskellige typer af interventionsstudier, netværksdannelse, relationsopbygning og formidlingsindsatser. En gennemgående præmis for arbejdet med at skabe positive samfundsforandringer hos de kortlagte fonde er, at de valgte indsatser skal være drevet af evidens og viden.

SAMFUNDSANSVAR

Når der inddrages viden og forskning opnår de relevante interventioner og forandringsprocesser en større gyldighed, troværdighed og legitimitet. Forskning er en vigtig komponent, fordi tilstedeværelsen af forskere medfører en højere grad af systematisk viden, der stilles til rådighed for praktikere og beslutningstagere. Ved at forskere deltager i projekter, der har som mål at skabe dokumenterede samfundsforandringer, får fonde og samarbejdspartnere adgang til erfaringsopsamling, baggrundsviden, rådgivning og evaluering. Af samme grund betragtes det ofte som attraktivt i store samfundspartnerskaber at involvere forskere og universiteter.

METODE OG FREMGANGSMÅDE

Kortlægningen bygger på en udredning af ni fonde (fire danske og fem internationale), som har et aktivt uddelingsområde inden for forskningsstøtte. Fondene er private fonde og har et fokus på at støtte forskning, som ikke primært omhandler materielle teknologier og byggeri. Tabel 1 præsenterer en oversigt over de udvalgte fonde, interviewpersoner og deres kontekst.

Tabel 1: Fonde, interviewpersoner og kontekst

Fond	Programchef	Land
Canadian Cancer Society Research Institute	Jenny Wilson	CA
William T. Grant Foundation	Vivian Tseng	US
Wellcome Trust	Jeremy Farrar	UK
The Health Foundation	Justine Karpusheff	UK
Bosch Stiftung	Eva Roth	DE
Velux Fonden	Henrik Tronier	DK
Novo Nordisk Fonden	Thomas Alslev	DK
TrygFonden	Sophie Danneris	DK

For hver af de ni fonde er der gennemført et desk-studie og et interview med en programchef. Desk-studiet bestod af en indledende kontakt til fondene for bl.a. at få adgang til viden, en screening af fondenes programmer og en beskrivelse af strategiske dokumenter og vejledninger, så understøttende virkemidler for vidensmobilisering kunne kortlægges. . Endvidere er rapporten baseret på dokumenter, der beskriver indkaldelse af ansøgninger, der formelt eller uformelt understøtter vidensmobilisering. Endeligt er udvalgte projekter, som fondene har støttet, blevet screenet for at analysere aktiviteter, der falder inden for vidensmobilisering.

Interviews er gennemført online og fysisk med en udvalgt nuværende eller tidligere programansvarlig i hver fond. De programansvarlige er blevet spurgt ind til de forskellige eksempler på anvendelse af vidensmobilisering (Tabel 1), herunder fondenes rolle som facilitator af vidensmobilerende aktiviteter, fondenes arbejde med at gøre ansøgere bevidste om vidensmobilisering og fondenes optagethed af vidensmobilisering og strategiske fokus og aktiviteter. Derudover er der stillet uddybende spørgsmål til resultaterne af den

indledende desk-research med skriftligt materiale og dokumenter ud fra en forventning om, at vidensmobilisering i bred forstand ikke altid vil være søgbart i skriftlig form. Det gælder fx balancen mellem at drive processer 'in-house' eller basere processer på eksterne ressourcer (brobyggere), hvor det sandsynligvis ofte vil være svært at tyde fra en hjemmeside, hvad omfanget og dybden af vidensmobilisering er i praksis.

De indsamlede data er blevet udskrevet som meningsbærende referater og bearbejdet med en kvalitativ indholdsanalyse, som indebærer systematisk fokus på at belyse undersøgelsesspørgsmål samt at fremstille kontekstuel sammenhængende beskrivelser. I analysen er der anvendt en struktur, som opererer med undersøgelsesspørgsmål knyttet til de overordnede principper for 'god praksis' i vidensmobilisering fra Tabel 2.

DE ENKELTE CASES præsenteres med hovedvægt på (1) fondens eget fokus på vidensmobilisering, enten »upstream« med fokus på interessenter, repræsentantskab mv. eller »downstream« med fokus på gennemførte forskningsprojekter; (2) fondens arbejde med at gøre ansøgere bevidste om vidensmobilisering og fokus på området i de bevilgede forskningsprojekter; (3) virksomme aktiviteter og processer i det praktiske arbejde med at understøtte mobilisering af forskningsviden med beslutningstagere, brobyggere, borgere og fagprofessionelle; samt (4) gennemgang af udvalgte forskningsprojekter. Afslutningsvis er der udarbejdet en kort tværgående analyse, som opstiller en typologi og systematiserer resultaterne (Tabel 3).

Endelig er der på baggrund af analysen opstillet et antal opmærksomhedspunkter i form af et idékatalog til mulig anvendelse for fondenes arbejde med vidensmobilisering. Kataloget indeholder opmærksomhedspunkter (udfordringer og potentialer), som kan inspirere videre refleksion om vidensmobilisering som begrebsramme og praksis hos danske og internationale fonde.

ANALYSERAMME

I Tabel 2 præsenteres en række principper for god praksis i vidensmobilisering. Principperne illustrerer, hvordan fonde optimalt kan fremme og understøtte brug af forskning i samfundet ved hjælp af samarbejde mellem vidensbrobyggere, beslutningstagere og brugere. Formålet er at styrke den samfundsmæssige gennemslagskraft (impact) af de forskningsprojekter, som fonden støtter, samt fondens internt initierede programmer og indsatser.

Tabel 2: Eksempler på anvendelse af vidensmobilisering

Indhold af vidensmobilisering	Kort beskrivelse og undersøgelsesspørgsmål
a) Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder	• Har fonden selv kontakt med interessenter og målgrupper, som befinder sig inden for forskningsprogrammets genstandsfelter? • Opfordrer fonden bevillingshaver partnerskaber med brugere/målgrupper med henblik på at kvalificere forskningsspørgsmål m.m.? • Søger fonden at opfordre ansøgere til at tilbageoversætte forskningsprojekter til brugere/målgrupper med henblik på at kvalificere forskningsspørgsmål m.m.?
b) Kapacitetsudvikling med fokus på læring om forskningens anvendelse	• Arbejder fonden med kapacitetsopbygning og kompetenceudvikling (kurser/tilbud) med henblik på at bidrage til mobilisering af forskningsviden? • Søger fonden at påvirke ansøgere til at kapacitetsopbygge med henblik på at bidrage til mobilisering af forskningsviden?
c) Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessant-analyse	• Driver eller faciliterer fonden forskellige typer af partnerskaber, hvor organisationer og aktører som ikke nødvendigvis er i dialog med hinanden, men har gensidige interesser, kan bidrage til samskabelse af anvendt forskningsviden? • Søger fonden at opfordre ansøgere til at etablere forskellige typer af partnerskaber?

d) Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering	• Kobler fonden på eksisterende netværk, eller understøtter netværk, hvor fagprofessionelle, beslutningstagere eller borgere kan mødes og sætte ord på erfaringer med konkrete problemstillinger og løsninger? • Søger fonden at påvirke ansøgere til at koble på netværk eller understøtte netværksdannelse for udbredelse af viden?
e) Brug af vidensbrobyggere /brokers fx organisationer og/eller fagpersoner	• Arbejder fonden selv med at engagere vidensbrobyggere til at bistå i opbygning, bearbejdning og oversættelse af viden på tværs af praksisfællesskaber mellem forskning og praksis/policy? • Søger fonden at opfordre ansøgere til at engagere vidensbrobyggere til at bistå i opbygning, bearbejdning og oversættelse af viden mellem forskning og praksis/policy?
f) Impact planlægning	• Arbejder fonden strategisk med at udvikle impact-planer eller opfordre bevillingshavere til at indsende impact-planer, hvori sammenhængen mellem forskningsviden og dens samfundsmæssige indflydelse beskrives?
g) Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines	• Står fonden selv for, eller understøtter fonden, at ansøgere udvikler relevant intern og ekstern forskningskommunikation med aktører i forskningsprojektet og til brugere i omgivelserne med fokus på brugervenlige videnprodukter?

**Kilde: Gensby mfl. Mobilisering af forskningsbaseret viden om arbejdsmiljø, 2019*

CASEBESKRIVELSER AF UDVALGTE FONDE

I det følgende præsenteres først casebeskrivelser af indsatser og aktiviteter til den praktiske understøttelse af vidensmobilisering i udvalgte danske og internationale fonde. Dernæst præsenteres en syntese af strategier og virkemidler for vidensmobilisering på tværs af de udvalgte fonde.

Canadian Cancer Society (Canada)

1. Kort beskrivelse af fondens fundats/mission

The Canadian Cancer Society er Canadas største velgørenhedsorganisation for kræftramte og deres familier samt den største nationale fond, som uddeler midler til forskning i kræftsygdomme og livsbetingelser for folk med kræft. Organisationen har 18 kontorer og afdelinger med ca. 500 ansatte, der organiserer ca. 50.000 frivillige på tværs af Canada.

Fondens mission er:

- 1) At udvikle og understøtte tillidsbaserede partnerskaber mellem private donorer og frivillige.
- 2) interessevaretagelse af kræftramte, pårørende og professionelle, som arbejder med at forebygge og behandle kræftsygdomme.
- 3) at udvikle forskningsviden, som kan forbedre tilværelsen for personer, der lever med kræft eller følgevirkninger af kræft.

Forskningsfonden søger både at opbygge viden om kræft, skabe ny viden om forebyggelse og behandling samt udvide den eksisterende evidens og understøtte forandringer, som kan skabe nye muligheder og forbedre livsvilkår i praksis.

2. Programområder

Canadian Cancer Society har udviklet sin forskningsstrategi i tæt samarbejde med en række centrale interessenter, herunder forskere, frivillige, fagprofessionelle og personer, der lever med kræft. Strategien bygger på fem principper:

Personer med kræft og deres behov: Dækker over meningsfuld involvering af personer med kræft i de forskellige faser af forskningsprocessen – fra problemfokus og projektdesign, vurdering af projektansøgninger og resultatmål til sikring af lige adgang for alle personer med i kræft i alle aktiviteter i forskningsprocessen.

Forskelligartede projekter: Dækker over en ambition om at sikre en bred og repræsentativ portefølje af forskningsprogrammer, som indfanger alle kræftformer, forskningsmetoder, populationer, geografiske områder og forebyggelsestilgange.

Samskabelse: Dækker over engagement af eksterne partnere fra forskellige sektorer, som kan understøtte og udvide fundingmuligheder og bidrage til at integrere kræftforskning på tværs af forskningsprogrammer, men også indgå i den praktiske mobilisering af viden med et særligt henblik på at oversætte og dele viden i praksis.

Gennemslagskraft: Fokus på at støtte resultatorienterede forskningsstudier og tilpasse forskningsprogrammer, for at adressere områder med de største potentialer for at løfte viden og behov, samtidig med at anerkende nye medicinske opdagelser.

Innovation: Finde bedre og mere relevante måder at evaluere forskningsprojekter, så det er muligt at accelerere impact af forskningsviden og skabe alternative finansieringsmuligheder, som kan fremme nytænkning.

Canadian Cancer Society har særligt fokus på fire programområder og målsætninger:

1. **Forebyggelse:** Reducere risici så færre personer i Canada udvikler kræft
2. **Tidlig opsporing:** Færre personer vil blive diagnosticeret med kræft (stadie 3+4)
3. **Sundhedsydelser og omsorg:** Personer med kræft kan se frem til et længere liv med kræft og en øget livskvalitet under og efter deres behandling
4. **Den bedst mulige behandling:** Lige og retfærdig adgang til innovative og billige behandlingsformer og omsorg for flere personer med kræft.

3. Hvad er fondes impact forståelse?

Canadian Cancer Society arbejder ud fra en integreret KTE-forståelse (Knowledge Transfer and Exchange). Mobilisering af forskningsviden betragtes som en nødvendig del af forskningsprocessen, og forskningsprocessen forventes at medtænke indsatser til overførsel og udveksling af viden som en løbende proces, der understøtter forskningens sociale impact i praksis. Fonden fremhæver følgende eksempler på, hvordan de operationaliserer en integreret KTE-tilgang:

Brugerinddragelse: Gentænkning af traditionelle forskningsprocesser gennem personer med kræft og deres perspektiver, som inddrages i co-creation af forskningsviden. Personer med kræft har en central stemme og deres behov, problemforståelse og ønskede løsninger skal tænkes ind i kapacitetsudvikling og fundingmuligheder på tværs af forskningsprogrammer og forskningsprojekter.

Partnerskaber: Engagement af partnere som arbejder med patienter, pårørende, behandlere, fagprofessionelle og brancheområder, som kan hjælpe med at udfylde huller i viden, bruge deres ekspertise og indsigt og udbrede viden.

Forskerinddragelse: Gentænkning af relationen mellem forsker og fond for at finde nye og bedre veje til at engagere og udvide kredsen af forskere og forskningsmiljøer, som søger midler hos fonden, kommer i dialog med brugere og partnere samt gennemfører konkrete forskningsprojekter.

Viden til handling: Dedikeret fokus på udfordringen med at oversætte og implementere forskningsviden i praksis. Det er centralt at skabe bedre rammer og muligheder for, at forskere kan samarbejde med brugere, pårørende, fagprofessionelle og beslutningstagere om at udvikle, implementere og forankre viden i praksis.

Træning af forskere: Støtte til, at flere personer kan få mulighed for at forske i kræftrelaterede problemstillinger, og at kommende forskere udvikler deres kompetencer, så de kan se værdien i bruger engagement, men også har de rette forudsætninger for at engagere brugere og partnere i deres forskning og aktivere deres viden som ressource i forskningsprocessen.

Tværfaglig datastrategi: Støtte til initiativer, som anvender solide metoder til at indsamle og opbygge data om kræft, og som sikrer lige adgang til data, bedre kendskab og tilgængelighed. Formålet er, at data om kræft kan omsættes og berige forskningsformål.

4.a-g Aktiviteter og indsatser

4.a. Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder

Udgangspunktet for CCS's udelingskriterier og bevillinger er, at forskningsprojekterne inddrager relevante aktører og netværk. Det dækker over personer, der lever med en kræftsygdom, samt professionelle, som arbejder med at forebygge og behandle kræftsygdomme (faglige organisationer/forsikringsselskaber/behandlere i klinisk praksis), for at bruge de erfaringer, de har (fx End user engagement metoder og værktøjer).

Det er et krav, at bevillingsmodtagere udvikler en 'patient engagement plan' (konkret CCS-værktøj) for, hvordan de vil inddrage relevante personer/aktører og netværk igennem hele forskningsprocessen (integreret KTE). Der lægges stor vægt på, at planen udvikles i tæt samarbejde (co-creation) med 'end user groups' (typisk de kræfttramte eller diverse fagprofessionelle alt efter projektfokus). Det gør, at de kræfttramte og fagprofessionelle er tænkt med fra start, får mulighed for at blive inddraget og støttes i at forme deres medvirken, tilpasse problemfokus og definere metoder til at opnå ønskede resultater af forskningsprocessen. CCS har et brugerpanel (rådgivende udvalg), som består af personer, der lever med en kræftsygdom (patient advisory council), som inddrages i den strategiske planlægning af forskning. Der lægges vægt på at inddrage 'levede erfaringer' med kræftsygdom og forebyggelse/behandling/recovery i konkrete funding muligheder.

4.b Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse

Fonden er særligt optaget af intern træning af forskere som opnår en forskningsbevilling, herunder træning og uddannelse i forskningskommunikation, brugerinddragelse og anvendelse af viden i praksis.

4.c Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse

Fonden har et stærkt fokus på relationsopbygning gennem deres 'advocacy team', som løbende er i dialog med embedsfolk og beslutningstagere, og de samarbejder med eksterne aktører fra forskellige sektorer for at få input til programområder og måder at kunne facilitere vidensoversættelse.

Fonden støtter vidensoversættelse og -mobilisering ved at give forskerne mulighed for arbejde med forskellige »omgivelser« og matche relevante parter med forskningsprojekter. Man koordinerer webinarer med potentielle ansøgere for at fostre multidisciplinært samarbejde, hvor man kan dele idéer og viden.

Fonden forsøger at fremme relationer mellem forskere og forskningsmiljøer ved at tilbyde workshops om vidensmobilisering, som kan hjælpe dem med at dele erfaringer om arbejdet med impact og anvendelse af viden i praksis, men også ved at afdække deres behov for ressourcer, som kan bruges til at matche forskere og forskningsmiljøer med relevante brobyggere (fra deres partner pool), som kan understøtte deres arbejde med vidensmobilisering.

Fonden har bl.a. lavet en besøgsordning, hvor det er muligt for partnere at komme på besøg hos forskningsmiljøer og laboratorier for at få et indblik i forskningen og den måde, der skabes viden på, hvilket gør det muligt at udveksle perspektiver og forestillinger om hinandens praksis.

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Fonden udbygger deres netværk for at udvide deres impact, da de ser netværk som en helt central mekanisme til at opnå impact inden for politikudvikling og praksis.

Særligt er fokus på en social netværksmodel og netværksdannelse mellem fondens forskellige partnere og mellem partnere og forskere. Fonden ser netværk som praksisfællesskaber.

Fonden har fx CDL Cancer; et program, der knytter forskere sammen med erfarne business mentorer. Derudover trækker fonden på en meget stor netværksorganisation af forskellige brugergrupper som fx personer med forskellige kræftsygdomme, pårørende og fagprofessionelle. Fonden er desuden en del af Transforming Evidence funders network.

4.e Brug af vidensbrobyggere/brokers fx organisationer og/eller fagpersoner

Fonden arbejder ikke med interne brobyggere som en særlig jobfunktion. Det nærmeste fonden kommer en brobyggerfunktion er deres advocacy team.

Fonden tænker mere i at outsource brobyggerfunktionen til eksterne partnere, som er en del af deres brede og forskelligartede partnerkreds. De understøtter vidensoversættelse og mobilisering ved at skabe muligheder for, at forskere kan arbejde tæt sammen med brugere, sektorens ansatte, patienter osv.

Det er derfor vigtigt for fonden at være i dialog og samarbejde med mange forskellige partnere på tværs af sektorer, hvilket gør det muligt for fonden at matche relevante partnere med forskere og trække dem ind i forskningsprojekterne for at understøtte bruger engagement og omsætning af viden til praksis i samspil med brugere og forskere.

4.f Impact planlægning

Canadian Cancer Society fokuserer løbende på at udvikle og monitorere deres evaluering af impact. Fonden arbejder aktuelt med fem fokuspunkter eller veje-til-impact, som sikrer fremdrift i vidensmobilisering og læring omkring deres evalueringstilgang.

1. Betydning af patienters, pårørendes og fagprofessionelles bidrag til forskningsresultater.
2. Sammenkobling mellem forskningsresultater og forandringer i sundhedssystemet med henblik på forebyggelse, kontrol, behandlingsformer og recovery programmer.
3. Videreudvikling og udvidelse af fondens forskningsprogrammer og engagement af community/netværk, som kan skabe bedre muligheder for inddragelse af brugergrupper fra konceptudvikling til implementering af viden.
4. Nye typer af partnerskaber, som udvider fondens partnerkreds og styrker bredden af viden og ekspertise, som kan indgå i forskningsprojekter og rækkevidden af fondens forskningsinitiativer og formidlingsindsatser.
5. Løbende støtte til nytænkende forskningsprojekter, som skaber nye innovative løsninger til at forbedre patientoplevelser og livet med kræft. Fonden laver evalueringsrapporter. Herudover har de eksempler på, hvordan man fx engagerer patienter og fællesskaber i forskningen med fokus på impact, hvor hvert punkt henvender sig til artikler, der beskriver det. Herudover har de også webinarer, der berører nogle af tingene.

Fonden har særlige »impact grants«, som handler om at oversætte fra viden til praksis.

4.g Strategisk kommunikation og vidensprodukter fx værktøjer og guidelines

Fonden udgiver rapporter, nyhedsartikler, webinars og hjemmesidenyheder med strategisk information om programmer, succeshistorier, cases og nye tiltag.

Fonden kræver, at forskere og partnere har fokus på at udvikle fælles initiativer, som kan forbedre brugen af forskning, herunder hvordan man vil arbejde med forskningskommunikation som en to-vejs-proces mellem forskere og brugere og ikke som en 'end-of-grant' aktivitet, som vi kender det fra en mere traditionel måde at udfylde en plan for offentliggørelse og formidling.

Derudover skal man også i ansøgningen beskrive, hvordan man deler sin viden; hvor de opfordrer til, at man deler sin viden, så den er tilgængelig for alle. Fonden beskriver løbende »our impact« på hjemmesiden og udarbejder en årlig impact rapport med overblik over fondens forskningsprogrammer og case-eksempler, der viser forskningens bidrag til læring, forandring og udvikling ift. fondens principper og målsætninger.

William T. Grant Foundation (USA)

1. Kort beskrivelse af fondens fundats/mission

William T. Grant Foundation er en amerikansk almennyttig fond, der finansierer forskning inden for samfundsvidenskab med et særligt fokus på at reducere ulighed i ungdommen og forbedre brugen af forskningsevidens i politik og praksis, primært med fokus på uddannelsesområdet. William T. Grant Fonden blev etableret i 1936, oprindeligt som Grant Fonden, af den amerikanske forretningsmand og filantrop William Thomas Grant. I 1938 finansierede Fonden sit første store forskningsprojekt, Grant-undersøgelsen ved Harvard University, hvor nogle af deltagerne blev fulgt i over 75 år.

Fondens 'Institutional Challenge Grant' opfordrer universiteter til at støtte langsigtede forsknings-praksis partnerskaber, herunder med særligt henblik på at støtte nonprofit-organisationer, der forbedrer vilkår og uddannelsesresultater for unge. Fondens særlige ungdomsindsats yder støtte til nonprofitorganisationer for at styrke kvaliteten af eksisterende programmer for unge i New York City.

2. Programområder

William T. Grant Foundation har som sin mission at støtte forskning, der forbedrer vilkårene for børn og unge i alderen 5-25 år i USA. Fonden fokuserer på at finansiere kvalitetsforskning, der adresserer uligheder i ungdommen og støtte brugen af forskningsbaseret evidens i politik og praksis. Målet er at øge forståelsen af udfordringer og uligheder i ungdommen for derigennem at give målgruppen bedre livsvilkår, især hvad angår dem som er mest udsatte.

3. Hvad er fondens impact forståelse?

Fonden arbejder strategisk med en bred portefølje af projekter, der skal skabe impact. Man har især fokuseret på projekter, der skaber bedre, mere lige uddannelsesinstitutioner, og mere evidensbaseret praksis i uddannelser i USA. Alle indsatser, der bevilliges midler til, skal

sandsynliggøre ønskede effekter samt redegøre for de redskaber, man ønsker at anvende for at opnå vidensudveksling mellem forskere og praksisaktører. Det er magtpåliggende for fonden, at alle projekter bidrager til en forbedret praksis inden for fondens uddelingsområder. Man er ikke interesseret i at støtte forskning for forskningens egen skyld. Fonden har udgivet en række rapporter, litteraturoversigter og håndbøger (online) med ressourcer, som bevillingsmodtagere (forskere) og samarbejdspartnere kan bruge til at facilitere det »gode samarbejde« (hvad man kalder praksis-drevet forskning) og til at sikre implementering, herunder centrale redskaber til at sikre god kommunikation.

4.a-g Aktiviteter og indsatser

Fonden har eksplicit fokus på at oparbejde strategiske kompetencer i forskningsverdenen og hos partnere inden for en bred række af samfundssektorer og institutioner til at samarbejde om forskning, der gør forskel i praksis. Det er en bred værktøjskasse, man betjener sig af, med strategiske redskaber til projektledelse, partnerskaber, kommunikation, konflikthåndtering, adfærdssændringer og evidensbaserede løsninger m.m.

4.a. Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder

Fonden er opsøgende, holder netværksmøder, aktiviteter og stimulerer og inviterer til nye initiativer. Fonden vedligeholder et bredt netværk af aktive forskere, interessenter og forandringsagenter (change-makers). Det er et eksplicit krav for ansøgninger, at de foreslåede projekter skal munde ud i anvendelige resultater, der skal tilrettelægges i samarbejde med praktikere og beslutningstagere.

Fonden arbejder proaktivt »ex ante« dvs. inden bevillingen er uddelt, for eksempel ved at screene ansøgninger for deres deltagere, og sandsynlighed for impact. Man opmuntrer ikke bevillingshavere til at ændre forskningsspørgsmål undervejs.

Uddelte projekter skal bidrage til at oversætte viden til praksis. Fonden ønsker, man involverer praktikere eller policy-makers på en meningsfuld måde, både i udformningen af undersøgelsesspørgsmål, analyser og i resultater og kommunikationen heraf. Fonden ser desuden gerne projekter, der kombinerer ekspertise på tværs af discipliner og metoder. Samarbejder gør det nemmere at forstå lokale kontekster, produktionen af informative og handlingsskabende fund.

4.b Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse

Fonden stiller ressourcer og læringsmateriale til rådighed for bevillingshavere, herunder seminarer, konferencer, rapporter og håndbøger. Rapporter, håndbøger og online tilstedeværelse spiller en stor rolle, og er derfor noget der investeres i. Fonden har et professionelt datadrevet sekretariat med videnspersoner og eksperter. Fonden står ikke

selv for mobilisering af viden i praksis, men forventer det af bevillingshavere og understøtter ved hjælp af incitamenter og særlige allokeringer. Fonden kan i visse tilfælde komme med gode råd og mødes med bevillingshavere, men er påpasselig med ikke at overskride armslængdeprincippet.

Fonden analyserer alle ansøgningerne og forsøger på den baggrund at forbedre brugen af forskningsviden. De har også ressourcer som ansøgerne kan tilgå og opfordres til at gøre, da ressourcerne repræsenterer fondens fokusområde vedrørende bedre brug af videnskabelig viden, og samtidig kan man bygge videre på deres viden. Der er både artikler, webinar, forskningsartikler og udtalelser og råd fra dem selv – rigtig mange ressourcer at tilgå. Herudover investerer fonden signifikant tid og ressourcer i kapacitetsudvikling for de bevilligede.

4.c Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse

Fonden har de facto og indirekte investeret i relationsopbygning med interessenter og målgrupper ved at skabe ressourcer, hjemmesider og portaler med viden og anbefalinger til praksis-policy-forskning samarbejder. Fonden er med til at skabe strategiske partnerskaber, men vil gerne bevare armslængde til bevillingerne. Samtidig opfordrer fonden aktivt til samarbejde mellem forskere, beslutningstagere og praktikere. Kapacitetsudvikling indebærer, at de giver de bevilligede projektdeltagere mulighed for at indgå i netværk med andre forskere, policymakers og praktikere, hvor fonden organiserer læringsmiljøer, hvor man kan understøtte hinanden, få råd og vejledning. Herudover får de også adgang til en konsulent service, som er fokuseret på de metoder, der bliver brugt.

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Det indgår i fondens uddelinger, at bevillingshaver skal udvikle en strategi for mobilisering af viden i praksis. Denne strategi skal være understøttet af ressourcer og kompetencer i projektbevillingerne. Endvidere er fonden aktiv på konferencer og ved at indgå i dialog med andre fonde om uddelingspraksis og systematisk tilgang til evaluering. Fonden støtter forskning i netværk og brokers. Af ovenstående kan tænkes de har nogle netværk, de kobler på, men det står ikke særlig meget beskrevet. De ønsker at skabe netværk mellem forskning, policy og praksis gennem kommunikation og kapacitetsudvikling aktiviteter.

4.e Brug af vidensbrobyggere/brokers fx organisationer og/eller fagpersoner

Fonden tilbyder ikke at hjælpe direkte med oversættelse af viden og kan ikke facilitere det, men fonden har et stort beredskab af modeller, redskaber, viden, rapporter og online ressourcer, som man stiller til rådighed for bevillingshavere. WTG har udarbejdet en undersøgelse, »Networks, Knowledge Brokerage and the Public Policymaking Process«, der handler om forskellige aspekter af vidensbrobygning, offentlig politikudvikling og brug af netværksanalyse til at forstå sammenhængen herimellem.⁶

4.f Impact planlægning

Dette indgår som et uddelingskriterium. Der er publiceret retningslinjer for, hvordan man forventer, at ansøgere skal beskrive de forventede samfundsforandringer (impacts). Fonden har som fokusområde oversættelse af viden til praksis, »improving the use of research evidence«. Det kræves af ansøgerne, at de er i stand til at beskrive og oversætte resultater med relevans for praksis og policy. Herudover stiller fonden ressourcer og kapacitetsudvikling til rådighed for at sikre impact.

4.g Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines

Fonden udgiver løbende bøger, rapporter, nyhedsartikler, evalueringer og hjemmeside-nyheder med strategisk information om programmer, succeshistorier, cases og nye tiltag. Desuden kræver fonden af bevillingshaver, at man ansøger om ressourcer til særlige indsatser for at forbedre brugen af forskning, og man skal beskrive projektets relevans for policy eller praksis i selve ansøgningen. Samtidig skal resultater af forskningen være offentligt tilgængelige. Fonden understreger, at bevillingshavere skal beskrive nye resultater og anbefalinger i et sprog, som henvender sig til lægfolk fremfor forskere.

Opsummerende

Fonden eksperimenterer med forskellige evalueringstyper. Man er mest interesseret i at se på de enkelte projekter isoleret set og i mindre grad se sammenlignende på performance på tværs af porteføljen. Projekterne kan adskille sig meget fra hinanden, hvor nogle projekter har nemmere ved at opnå impact end andre. Nogle har tydelige aftagere, andre skal til at opdyrke helt nye relationer. En tydelig strategi fra denne fond fremgår ikke.

Wellcome Trust (Storbritannien)

1. Kort beskrivelse af fondens fundats/mission

Wellcome Trust er en globalt førende almennyttig fond med hjemsted i Storbritannien. Fonden har dedikeret sit virke til at støtte videnskab, sundhed og innovation. Den blev grundlagt i 1936 af Sir Henry Wellcome, som var en forretningsmand og entreprenør inden for medicinalindustrien. Siden har fonden vokset betragteligt og er i dag en af verdens største filantropiske organisationer inden for sundhedsforskning og det biomedicinske felt. Wellcome Trust har som sin mission at bidrage til at forbedre sundhed ved at støtte nye ideer og forskningsbaseret innovation. Fonden bestræber sig på at opnå de helt ekstraordinære landvindinger, store fremskridt og forbedringer af både human og dyrevelfærd og sundhed gennem tre strategiske prioriteter:

Opdagelsesdrevet forskning: der uddeles støtte til nysgerrighedsdrevet grundforskning, der søger at opnå en bedre og dybere forståelse af livet, sundhed og livskvalitet.

Forskning til sundhedsfremme (health impact): der uddeles støtte til projekter, der fokuserer specifikt på at løse sundhedsudfordringer, hvor fonden kan gøre en stor forskel.

Partnerskaber for innovation: fonden investerer i at etablere samfundsmæssige partnerskaber, netværk og samarbejde på tværs af sektorer for at forbedre gennemslagskraften (impact) af den videnskabelige forskning generelt og specifikt af fondens bevillinger.

2. Programområder

Wellcome støtter en række af aktiviteter inden for såvel traditionel grundforskning som samfundsmæssige forandringsprocesser, herunder støtte til infrastruktur, læring, uddannelse, politikudvikling m.m., primært inden for de følgende områder:

Biomedicinsk forskning: forskningsfinansiering, der bidrager til ny viden om de biologiske processer, der er med til at skabe hhv. sundhed og sygdom, ligesom der støttes forskning i udvikling af behandlinger, interventioner og diagnostik.

Folkesundhed: der gives støtte til projekter og programmer, der søger at forbedre folkesundheden, herunder særligt inden for infektionssygdomme, inddæmning af epidemier, mental sundhed og miljømæssig sundhed.

Medicinsk humanistisk forskning og samfundsvidenskab: der ydes støtte til humaniora og samfundsvidenskab gennem interdisciplinære uddelinger til forskning, der undersøger sociale, kulturelle og etiske dimensioner i sundhed og sundhedsfremme.

Teknologiudvikling: der bevilliges støtte til udvikling af nye teknologier og innovative metoder og tilgange, der kan revolutionere og forbedre sundhedssystemet med fokus på patientcentriske tilgange.

Programmer med særlig samfundsrelevans og bevågenhed:

'Our Planet, Our Health': et program, der søger at adressere de sammenkoblede relationer mellem klimaforandringer, miljø og sundhed.

Mental sundhed: et program, der søger at fremme forståelsen og behandlingen af psykiatriske lidelser.

Infektionssygdomme: et program, der støtter frontforskning og translationel forskning inden for infektionssygdomme, herunder initiativer, der støtter forskning i antimikrobial resistens og nye patogener.

Fonden opererer på global skala med finansiering af forskning og interventioner på tværs af institutioner og geografi. Fonden har fokus på at skabe lige vilkår og lige adgang til sundhed og sundhedsforskning på globalt plan, og søger aktivt at bekæmpe barrierer og sikre adgang til positive sundhedseffekter for alle borgere. Forskning støttet gennem fonden skal være åben og delbar.

Fonden har en lang række bevillingstyper, hvor de vigtigste er:

Fellowships: støtte til enkeltforskere og deres forskergrupper på forskellige karrieretrin.

Forskningsprojekter: støtte til specifikke forskningsgrupper eller større programmer og satsninger.

Samarbejdsprogrammer: støtte, der eksplicit er dedikeret til at fremme interdisciplinær og multiinstitutionel forskning.

Udover forskningsfinansiering spiller Wellcome en afgørende rolle som bidragsyder til sundhedspolitik og etablering af sundhedspolitiske initiativer. I centrum for fondens arbejde med »public advocacy« står et urokkeligt fokus på evidensbaseret politikudvikling, der støtter åbne forskningspraksisser, direkte og åben dialog mellem forskere og offentlighed samt en forbedret forståelse af- og tillid til videnskab i samfundet.

3. Hvad er fondes impact forståelse?

Wellcome har et omfattende skræddersyet batteri af impactkategorier, som bruges til at vurdere ansøgninger og strategiske programmer. Disse tildelings- og evalueringskriterier afvejes op imod formålet med det enkelte call. Men impact skal sandsynliggøres i samtlige projekter og i en eller flere af de følgende dimensioner:

Strategiske programmer: Wellcome understreger, at dets uddelinger skal flugte med fondens strategiske prioriteringer og initiativer, som er designet til at adressere store globale sundhedsudfordringer og fremme videnskabelige løsninger. Alle prioriteringer vedtaget af fonden har til hensigt at føre til størst mulige impact for sundhed.

Evidensbaserede beslutningsprocesser: Wellcome understreger, at fondens uddelinger i videst muligt omfang skal bidrage til at oplyse og informere sundhedspolitiske og sundhedsfaglige beslutningstagere. Der hvor bevillingerne har en tydelig profil for

sundhedsanbefalinger og løsninger, vil de score højere på evalueringer. Alle ansøgninger bliver underkastet en evaluering med fokus på: gennemførlighed, skalérbarhed, potentiel ny viden, løsninger og impact.

Langsigtet kapacitetsopbygning og bæredygtighed: Alle ansøgninger bliver underkastet en evaluering med fokus på bæredygtighed. Dette indebærer bl.a. at ansøgninger vurderes ud fra deres sandsynlighed for at skabe effekter og bidrag »udover deres levetid«, dvs. efter finansieringen er udløbet. Der vurderes på sandsynligheden for at succesfulde outcomes bliver vedligeholdt og udvidet.

Lige muligheder og inklusion: Alle ansøgninger bliver underkastet en evaluering med fokus på lige muligheder og inklusion. Wellcome forsøger i størst muligt omfang at udvikle ateffekterne af den finansierede forskning og udvikling, samt de opdagelser og løsninger, der opstår på baggrund heraf, så de kommer alle til gode - herunder diverse og underrepræsenterede grupper af befolkningen. Det gør de ved at fremme forståelsen af ulighed i sundhed og de redskaber, der kan bruges til at bekæmpe denne ulighed.

Innovation og samarbejde: Wellcome lægger vægt på, at man støtter innovative tilgange til forskning, der prioriterer samarbejder mellem discipliner og sektorer. Gennembrudsforskning og løsninger opstår i grænsefladen mellem discipliner og ved at opmuntre til partnerskaber mellem forskning og samfund, for at forøge den forventede værdi og impact af bevillingerne.

Monitorering og evaluering: Som en stor international fond forventes det, at Wellcome løbende foretager programevalueringer og monitorering af impact og resultater. Der sættes ressourcer og mandskab af til at kortlægge fremskridt, outputs, outcomes og resultater af finansierede projekter. Fonden bruger bl.a. et katalog over forskellige 'key performance indicators' (KPI'er) til at se, om projekter og programmer opnår de ønskede milesten og resultater.

Vidensudveksling og policy impact: Wellcome vurderer impact fra bevillinger og programmer ud fra et ønske om, at resultaterne skal føre til bedre kvalitet i politikudvikling og være med til at forme og informere policy og praksis. Dette er et særskilt relevanskriterium. Derfor støtter Wellcome bl.a. at publikationer udgives åbent (Open Access), og at viden bliver delt og udvekslet så bredt som muligt undervejs i de finansierede projekter og efter deres afslutning. Man arbejder med redskaber for translationel forskning og anvendelige og

4.a-g Aktiviteter og indsatser

Wellcome Trust har en sådan størrelse, at man både har specifikke krav, formål ('strategiske prioriteter') og missioner, ligesom man er bevidst om at støtte den langsigtede kapacitetsopbygning, herunder vidensbrobygning til praksis og policy. Som beskrevet i det foregående afsnit (impact-forståelse) har man et aktivt evalueringskriterium, der fokuserer på mobilisering af viden i praksis og policy. På grund af fondens størrelse og omfanget af donationer må man sige, at denne tilgang er systemisk: der oprettes særlige translationelle programmer, der gives støtte til særlige uddannelsesprogrammer m.m.

4.a. Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder

Wellcome opererer med et omfattende og stort sekretariat, herunder et politisk sekretariat og en enhed for strategiske partnerskaber. Fonden tager selv løbende kontakt til interessenter, men måske endnu vigtigere, inviteres fonden løbende med i høringer, samtaler, møder, konferencer, netværk og deltager aktivt i at fremme problemforståelse blandt virksomheder og myndigheder.

Desuden kræver Wellcome af bevillingshavere, at de har en eksplicit plan for impact i en række forskellige dimensioner (se foroven). Partnerskaber, løsninger, teknologiudvikling, sundhedsfremme, kulturelle forandringer og politiske beslutningsprocesser skal være en aktiv del af bevillingerne for at opnå impact.

Wellcome søger i høj grad at tilbageoversætte forskning til brugere og målgrupper både undervejs og efter forskningen er afsluttet. Det kræves af bevillingshavere, at man skal have en plan for denne tilbageførsel og udveksling af viden, oftest allerede i projekternes løbetid og rammesætning, men ellers undervejs og efter endt projektforløb.

4.b Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse

Wellcome opererer med støttemuligheder til netværk, universiteter og andre NGO'er m.fl., der ønsker at opdyrke kompetencer inden for vidensbrobygning og ibrugtagning af forskning, primært inden for sundhedsfremme, infektionssygdomme og lige adgang til sundhed. Det vides ikke, om fonden stiller kurser til rådighed for bevillingshavere, men der findes et bredt og varieret ressourcemateriale, som bevillingshavere og interessenter kan orientere sig i, herunder evalueringsrapporter, håndbøger, publikationer og strategidokumenter. Desuden søger Wellcome at opmuntre ansøgere til at inddrage en klar plan for vidensformidling og ibrugtagning af viden, hvilket i sig selv bidrager til øget kapacitetsudvikling.

4.c Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse

Wellcome har bl.a. i fondens egne bygninger i London, The Wellcome Collection, lavet et tværvidenskabeligt medicinsk-humanistisk Lab (The Hub), hvor man aktivt søger at etablere partnerskaber over 1-2 år mellem forskere, praktikere, designere og patienter. Disse partnerskaber og residency-programmer sker ved indkaldelse af ansøgninger fra konsortier, men faciliteres og huses af fonden, der stiller infrastruktur m.m. til rådighed og selv deltager. Rationalet er samskabelse. Fonden kræver, at alle ansøgninger skal have en implementeringsplan og gerne være drevet af strategiske partnerskaber med alle relevante partnere i fødekæden for sundhedsfremme, hvad enten det er forskere, beslutningstagere, patientforeninger, leverandører, teknologiudviklere, hospitaler, sygeplejersker, m.fl.

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Wellcome støtter netværk af forskere og beslutningstagere, og i en række projekter også fagprofessionelle og borgere, der mødes og bidrager til forsknings- og udviklingsprocesser. Fonden har et politisk sekretariat og opererer på nærmest (sammenligneligt med) statslige forskningsråd og fonde: fonden har ikke en eksplicit politik for forskere, der skal knyttes på netværk – men det er de facto tilfældet i langt for langt de fleste bevillinger.

4.e Brug af vidensbrobyggere/brokers fx organisationer og/eller fagpersoner

Det sker løbende og i forskellige sammenhænge. Fonden støtter, at bevillingshavere gør en ekstra indsats for at skabe vidensbrobygning til praksis og policy (som en del af vurderingskriterier under impact). Dernæst stimulerer fonden selv til partnerskaber og forsker-praktiker-samarbejder, bl.a. gennem the Wellcome Hub. Wellcome støtter en lang række projekter, der bl.a. indeholder vidensbrobyggere og formidlere, der faciliterer oversættelse og berigelse af viden i praksis og policy. Fonden opfordrer til dette qua sine bevillingskriterier.

4.f Impact planlægning

Wellcome kræver af alle bevillingsansøgere, at der indsendes impact planer i en avanceret taksonomi over forskellige impact-typer (se ovenfor).

4.g Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines

Som en stor international fond spiller Wellcome en betydelig rolle i forskningskommunikation. Direktion, sekretariatet og medarbejdere formidler væsentlige informationer om fonden til offentlighed, medier, beslutningstagere, universiteter og virksomheder. Man arbejder med regeringer og ministerier om politikplanlægning. Man fremstiller rapporter, videnssyntheser, policy briefs og støtter forskningskommunikation. Blandt andet gennem Wellcome Collection og residence-programmet på Wellcome Collection, The Hub.

Opsummerende

Wellcome arbejder evidensbaseret og datadrevet med analyser af forskningsbevillinger, resultater, evalueringer og strategiske programmer. Man opfatter sig selv som 'en lærende organisation', hvor ny viden hentes ind, nye redskaber afprøves, og man justerer og optimerer strategi og uddelinger. Det er de store sundhedsudfordringer i det 21. århundrede, man gerne vil bekæmpe og skabe global impact. Det kræver en mangefacetteret impactstrategi med fokus på hele værdikæden.

Wellcome har mange succesfulde eksempler på vidensmobilisering. Blandt andet er man særligt stolt over den indsats, man var med til at hjælpe på vej under COVID-19, hvor mange lande i verdenen henvendte sig til fonden for at få adgang til forskning, rådgivning og evidens.

Fonden fremhæver også sin tværvideenskabelige tilgang, hvor adfærdsforskning, psykologi og etik spiller en vigtig rolle i mobilisering og implementering af viden i samfundet for at opnå størst muligt effekt i policy og praksis.

Health Foundation (Storbritannien)

1. Kort beskrivelse af fondens fundats/mission

Health Foundation er en uafhængig og privat fond med hjemsted i Storbritannien. Fonden har dedikeret sit virke til at støtte både forskning og vidensbaseret politikudvikling inden for sundhedsområdet. Fonden uddeler fondsbevillinger, indgår i og understøtter konkrete forskningsprojekter og arbejder som en uafhængig tænketank, der gennem evidensinformeret rådgivning ønsker at fremme innovation, netværk og politikudvikling inden for sundhedsområdet.

Health Foundation har som mission at bidrage til at forbedre folkesundheden i befolkningen ved at støtte forskning og udføre analyser, som kan skabe høj kvalitet i sundhedsvæsenet og en mere lige adgang til sundhedsydelser, pleje og omsorg. Fonden arbejder med strategiske prioriteter:

- Styrke folkesundheden og reducere ulighed i sundhed
- Støtte innovative forbedringer i sundhedsydelser
- Tilbyde evidensbaseret viden og analyser, som kan skabe bedre politikudvikling indenfor sundhedsområdet

Desuden har fonden fokus på at uddele bevillinger, som kan udvikle holdbare sundhedsløsninger, og skabe positive forandringer for borgere/patienter og frontlinjemedarbejdere indenfor sundhedsområdet, både gennem analyser og konkrete forandringsprojekter og indsatser.

2. Programområder

Health Foundation støtter en række aktiviteter indenfor såvel traditionel grundforskning som samfundsmæssige forandringer/politikudvikling med særligt fokus på sundhedsområdet. Fonden arbejder aktuelt med fire strategiske forsknings- og partnerskabsprogramområder:

- Forbedringsprogrammer
- Forskningsprogrammer
- Dataanalytiske programmer
- Sundhedsfremme programmer

Fonden har et specifikt program under forskningsprogrammer, som fokuserer på vejen fra 'viden-til-handling' (evidence-to-action program). Programmet er designet for at hjælpe forskere, forskningsteams og forskningsmiljøer med at bygge bro mellem akademiske forskningsresultater og handlingsanvisninger med information til målgrupper i feltet. Fondsmidler er typisk rettet mod at udvikle værktøjer og ressourcer, som kan understøtte

forskere og forskningsbrugere i at oversætte og implementere forskningsresultater på en meningsfuld måde i praksis.

3. Hvad er fondes impact forståelse?

Health Foundation har udviklet og etableret en strategi for vidensmobilisering, som gælder alle fondens forskningsbevillinger (KnM strategy). Fonden ønsker at bruge vidensmobilisering til at udvide sin impact forståelse og understøtte, at viden fra forskningsprojekter kan forankres bedre i policy og praksis. Det nye fokus på vidensmobilisering er drevet af en erkendelse af, at tidligere gennemførte impact evalueringer skabte for lidt læring og viden om, hvordan forskningsresultater blev anvendt i policy og praksis. Den tidligere impact forståelse betød, at evalueringer ofte 'kun' førte til nogle mere overordnede anbefalinger.

Det har derfor været et selvstændigt mål og udviklingsområde, at etablere en infrastruktur og nogle interne mekanismer, som gør det muligt for fonden at indtænke og at udleve vidensmobilisering (KnM) i fondens interne støtteaktiviteter og arbejdsprocesser relateret til de enkelte programområder, bevillingsmodtagere og målgrupper.

4.a-g Aktiviteter og indsatser

4.a. Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder

Health Foundation lægger stor vægt på at opbygge viden og mobilisere handling på tværs af sektorer. Derfor har de stor fokus på at samarbejde med et bredt felt af aktører, organisationer, investorer, samfundsgrupper og offentlige instanser.

Gennem en tæt dialog og inddragelse af mange forskellige aktører har fonden med succes opbygget relationer, som gør det muligt at fremme interessen og opbakningen til deres programområder, inddrage forskellige aktører i konkrete forskningsprojekter og den måde forskningsprojekter kan påvirke praksis og spille sammen med politiske beslutningsprocesser. De ser det som en stor ressource, at de har mulighed for at kunne tilgå de styrker, det giver at kunne trække på mange forskellige perspektiver. Når et nyt forskningsprojekt opstartes, stiller Health Foundation krav til, at bevillingsmodtagere – ved ansøgningstidspunktet – har kendskab til og forstår det videnssystem, og de centrale aktører, som er mulige brobyggere og aftagere af viden fra forskningen. Bevillingsmodtagere bliver efterfølgende bedt om at gennemføre en interessentanalyse ved brug af et standardiseret værktøj (matrice). Health Foundation gør brug af interne projektteams, som planlægger calls, og som har ansvar for at indlede en tidlig diskussion om vidensmobilisering og konkrete milepæle ift. konkrete calls. De konkrete milepæle bliver rapporteret på kvartalsvise møder i fonden, hvor der tages stilling til milepæle og/eller følges op på milepæle i relation til konkrete calls. Et særligt fokusområde er at vurdere og følge op på, om der kan trækkes fælles læring ud på og på tværs af calls.

4.b Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse

Fonden har stort fokus på egen kapacitetsudvikling og opbygger viden ved at støtte partnerskaber, praksis-grupper, fellowship programmer og netværksdannelse. Health Foundation har udviklet deres egen vidensportal (Evidence Hub), som samler data, indsigter og analyser og her præsenteres viden på en let og tilgængelig måde, hvor brugere kan tilgå viden ved forskellige infografikker. Health Foundation arbejder desuden med løbende analyser af nuværende policy prioriteter i sundhedssystemet, hvor de kigger på implementering og impact af viden.

Fonden ser bl.a. på historien bag relevante løsninger og indsatser indenfor sundhedsområdet og analyserer samtidigt også sundhedssystemet i UK, og hvordan det ændrer sig over tid, hvorved de kan få et større vidensgrundlag ift., hvad de mener, der er brug for at blive gjort. Health Foundation har skabt en intern struktur, hvor de afholder kvartalsvise møder som har til formål at se på tværs af forskningsprojekter, som har opnået en bevilling indenfor samme strategiske tema og programområde (indgår i projekt portfolio) i stedet for at afgrænse fokus til enkelte forskningsprojekter. De kvartalsvise møder skal understøtte en samlet vidensudveksling og erfaringsopsamling mellem bevillingsmodtagere, hvor de kan lære fra hinanden og give fonden mulighed for at indsamle viden og læring på et mere overordnet niveau, med fokus på impact af viden af deres programområder (fokus på joint impact). Health Foundation har indarbejdet deres strategi for vidensmobilisering i en skabelon med en række konkrete læringsspørgsmål, som er udgangspunktet for en dialog med bevillingsmodtagerne om deres arbejde og resultater med at bringe viden i anvendelse.

4.c Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse

Health Foundation har et særligt partnerskabs- og netværksteam, som er målrettet sundhedssystemet og arbejder med omverdensrelationer, hvor de udvikler relationer, som kan skabe basis for egentlig netværksdannelse på tværs af strategiske temaer og programområder. Fonden arbejder aktivt med at skabe relationer til centrale meningsdannere, som har legitimitet som videnspersoner i feltet. Disse inddrages i strategisk netværksdannelse.

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Health Foundation har etableret 'The Q community', som er netværk bestående af meningsdannere og begivenheder inddelt efter emnebaserede grupper og samarbejdsprogrammer. Eksempler på emnegrupper og netværksdannelse er: 'Care for children and youth', 'Digital care' og 'Acute care'. Fonden støtter netværksmedlemmer til at udvikle og sparre med hinanden, og de deler deres indsigter og ressourcer. Igennem Q community har de også fælles fondeprojekter. De samarbejder med NHS »reset«, hvor de deler praksisser og har et innovativt samarbejde.

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Health Foundation har etableret 'The Q community', som er netværk bestående af meningsdannere og begivenheder inddelt efter emnebaserede grupper og samarbejdsprogrammer. Eksempler på emnegrupper og netværksdannelse er: 'Care for children and youth', 'Digital care' og 'Acute care'. Fonden støtter netværksmedlemmer til at udvikle og sparre med hinanden, og de deler deres indsigter og ressourcer. Igennem Q community har de også fælles fondsprojekter. De samarbejder med NHS »reset«, hvor de deler praksisser og har et innovativt samarbejde.

Fonden arbejder ud fra en social netværkstilgang til netværksdannelse som vidensmobilisering for at forbedre kvaliteten af deres processer, netværksdannelse og programmer. Deres strategiske fokus på meningsdannere er centralt, da det er en motor for at komme tæt på professionelle i praksis inden for forskellige brancheområder i sundhedssystemet. Meningsdannere er 'influencers' og tidlige brugere (early adopters).

Fonden bruger meningsdannere og netværk til at spørge ind til og afsøge, hvad der opleves som aktuelle og presserende behov og udfordringer i sundhedssystemet, som bør kigges nærmere på gennem analyser og evt. bevillinger. Interessenter og netværksdeltagere kan også foreslå konkrete analyser og forskningsprojekter, som kan tages op. Interessentgrupperne og netværk er et vigtigt middel til at styrke rækkevidden af fondens formidlingsaktiviteter og kendskabet til fondens arbejde og impact.

Fonden er del af internationalt netværk og samarbejder, som fokuserer på sundhed, omsorg, bedre politikudvikling og brug af forskning. Fonden samarbejder også med embedsfolk og kommissioner, som forskningsrådgiver, for dermed at kunne bringe viden i spil og påvirke politikudviklingen inden for sundhedsområdet.

Fonden tager initiativ til 'roundtable sessions', hvor de bringer relevante meningsdannere, bevillingsmodtagere og projektdeltagere sammen for at udveksle erfaringer og uddrage læring på tværs af programområder og temaer. Der udarbejdes en rapport, der opsamler erfaringer og input fra roundtable sessionerne, som kan bruges til at informere fremtidige forskningsprojekter, partnerskaber og vidensmobilisering.

4.e Brug af vidensbrobyggere/brokers fx organisationer og/eller fagpersoner

Health Foundation har indarbejdet brobyggerrollen 'in-house' hos fondens egne projektchefer og uddanner og støtter disse i rollen som vidensbrobyggere. I praksis er det program- og projektcheferne, der styrer og organiserer ansøgningsprocesser og dialogprocesser med mulige ansøgere og forskellige partnerskaber. Det er også program- og projektchefer, der styrer de kvartalsvise møder om projekter inden for programområderne. Dertil leder og organiserer de også roundtable sessioner med fokus på tværgående erfaringsudveksling, som de dokumenterer i en rapport og tager lead på at omsætte i fonden og det videre samarbejde med bevillingsmodtagere.

Styrken ved denne tilgang er, at det er muligt at indarbejde vidensmobilisering fra starten af. Det er det, da det er den samme projektchef, der både styrer calls/ansøgningsprocesser og er i

efterfølgende dialog med bevillingsmodtagere i løbet af forskningsprocessen, og det er muligt at tale til call ifm. roundtable sessioner. Projektcheferne har et tæt samarbejde med fondens kommunikationsteam.

Health Foundation prioriterer kun samarbejde med eksterne brobyggere på udvalgte strategiske områder. Fonden samarbejder med professionelle kommunikatører og public affairs bureauer bl.a. med FrameWorks Institutet, som er en organisation, der hjælper fonden med at facilitere offentlige debatter om sundhed inden for områder, som kan hjælpe med at få folk til at ændre adfærd, vaner og tænke anderledes om sin sundhed.

4.f Impact planlægning

Health Foundation er i gang med et aktuelt udviklingsarbejde, som sigter på at forbedre måden, de måler impact på ifm. rapportering og evalueringer af de projekter, de støtter. Konkret er fonden i gang med at udvikle et impact framework for, hvordan fonden ønsker at arbejde med processen fra forskningsviden til impact, som skaber overblik over, hvad fonden kan gøre for at understøtte bevillingsmodtagere i at opnå impact. Frameworket udvikles og designes i samarbejde med bevillingsmodtagerene og er pilottestet aktuelt på to udvalgte forskningsprojekter.

Fonden arbejder bl.a. med at kortlægge veje til forskellige typer af impact (roots to impact) inden for de respektive programområder, herunder hvad det er for veje og sammenhænge som et forskningsprojekt bør reflektere over ift., hvordan man forstår impact, og hvad man kan gøre for at understøtte impact af forskningsprojektets viden i forskellige sammenhænge. Kortlægning udgør samtidig rammen for projektets egen evaluering af impact.

Fonden har udviklet konkrete quick-guides som en værktøjskasse til ansøgere, herunder med anvisninger og guidelines til, hvordan man kan indarbejde, udfolde og evaluere vidensmobilisering i sit forskningsprojekt.

4.g Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines

Health Foundation har opbygget et internt kommunikationsteam, som står for medierelationer, PR og etablerer kontakter til forskellige politiske beslutningstagere. Fonden gør brug af infografikker om, hvad der øger sundhed, anvender faktaark med forskningsviden og resultater og 'quick-guides' til brug af viden. Fonden har en podcast, som diskuterer sundhed. Alle formidlingsaktiviteter sigter på at fremme samtalen om sundhed og skabe bedre forståelse for sundhed relateret til fondens strategiske fokusområder.

Nuffield Foundation (Storbritannien)

1. Kort beskrivelse af fondens fundats/mission

Nuffield Foundation er en almennyttig fond i Storbritannien, der har til formål at fremme social velfærd ved at finansiere forskning og innovation inden for uddannelse, velfærdsforskning og social retfærdighed. Fonden blev etableret i 1943 af William Morris Lord Nuffield og har til formål at fremme mere inkluderende socialpolitik gennem kvalitetsforskning og evidensbaserede metoder. Fondens mission er at fremme livskvalitet ved at finansiere forskning og udvikling, der adresserer de mest presserende sociale problemer og bidrager til at skabe positiv social forandring. De strategiske programmer i fonden har til formål:

- At forbedre livsmuligheder: forbedre muligheder og resultater for mennesker og især dem, der lever i sårbare og udsatte grupper.
- At adressere ulighed: reducere sociale uligheder og ulige sociale resultater for sårbare grupper i samfundet.
- At øge indflydelse på policy og praksis: informere og influere socialpolitik og sociale indsatser gennem frembringelse og mobilisering af evidens og forskning.

2. Programområder

Nuffield støtter en række af aktiviteter og indsatser, der primært falder inden for følgende tre domæner:

Uddannelse: fonden uddeler støtte til projekter og indsatser, der bidrager til at forbedre uddannelse og reducere uligheder i uddannelse; fonden støtter forskning, der fremmer effektiv undervisningspraksis og læringsstrategier; og fonden ønsker at sikre adgang til kvalitetsuddannelse for alle, især marginaliserede grupper.

Velfærd: fonden uddeler støtte til projekter, der udforsker socialpolitik og velfærdspolitik og praksisser, der forbedrer livskvalitet; fonden støtter projekter, der adresserer fattigdom, eksklusion og ulighed; og fonden støtter projekter, der udforsker effekten af velfærdspolitiske tiltag for individer og grupper.

Retfærdighed: Fonden støtter forskning, der understøtter et velfungerende retssystem; fonden støtter forskning, der forbedrer tilgang til en retfærdig og fair behandling i det juridiske system samt forskning, der udforsker og forbedrer effektiviteten af legale processer og politikker, herunder for sårbare grupper.

Udover de overordnede programområder opererer Nuffield også med en række specifikke initiativer og programmer, som for eksempel:

Nuffield stipendier og fellowships: fonden yder støtte til studerende, som ønsker at engagere sig i forskningsprojekter, der skaber større interesse i STEM (science, technology, engineering, and mathematics) fields.

Familieret: fonden yder støtte til forskning i familielov og modeller for legale processer, der beskytter børn og familier.

Data-drevet samfundsvidenskab: fonden tilskynder og støtter brugen af data og digital teknologi i samfundsvidenskabelig forskning for at skabe nye indsigter, løsninger og impact.

Typer af bevillinger omfatter bl.a.:

Forskningsbevillinger: finansiering af specifikke forskningsprojekter og -programmer.

Fellowships: finansiering af forskere på forskellige stadier af deres karriere.

Projektmidler: finansiering til praktiske initiativer, der fremmer vidensoversættelse og som har potentiel indflydelse på politikudvikling og praksis.

Endvidere støtter Nuffield Foundation en række permanente forskningscentre inden for forskellige af fondens strategisk prioriterede områder, herunder:

Ada Lovelace Institute: et uafhængigt forskningsinstitut med tilhørende dialog-plattform med en mission om at sikre, at data og AI understøtter en socialt bæredygtig udvikling med respekt for mennesker og samfund.

Nuffield Council on Bioethics: et uafhængigt organ, der undersøger og rådgiver om etiske spørgsmål, især omkring udvikling af biomedicinske teknologier og sundhed. Rådet blev etableret i 1991 og har modtaget midler fra Nuffield, Well-come Trust og statens medicinske forskningsråd.

Nuffield Family Justice Observatory: skaber bedre muligheder for børn i familieretssystemet i England og Wales, især med henblik på at forbedre brugen af data, evidens og forskning i beslutningsprocesser.

3. Hvad er fondes impact forståelse?

Nuffield Foundation vurderer impact i alle fondens initiativer og uddelinger baseret på et batteri af kriterier:

1. **Relevans- og behovsanalyse:** fonden vurderer og sikrer, at alle støttede projekter adresserer et signifikant socialt problem, der svarer til reelle og genuine behov i samfundet.
2. **Kvalitet og grundighed:** fonden støtter kvalitetsforskning, der anvender robuste metoder, der fører til pålidelig evidens.
3. **Potentiale for forandring:** fonden evaluerer potentialet og sandsynligheden for at den støttede forskning fører til indflydelse på politikudvikling, praksis og sociale forbedringer.

4. Samarbejde og partnerskaber: fonden opmuntrer ansøgere til at anvende kollaborative metoder, der involverer multiple interessenter og sektorer.
5. Bæredygtighed: fonden inddrager i sine bevillingshensyn spørgsmål om langsigtet bæredygtighed og skalérbarhed af de støttede initiativer og indsatser.

Impact og indflydelse

Udover at levere finansiering til projekter og programmer, betragter Nuffield Foundation sig selv som en aktiv partner, der udøver »public advocacy« for at forbedre anvendelsen af forskning i politikudvikling og praksis. Fondens direktion og sekretariat arbejder aktivt med beslutningstagere, praktikere og andre interessenter for at sikre at forskningsresultater bliver oversat, mobiliseret og implementeret i handlingsorienterede løsninger og strategier.

4.a-g Aktiviteter og indsatser

Selvom Nuffield Foundation primært støtter projekter og indsatser i Storbritannien, støtter man samtidig projekter med international relevans og impact. Det gælder især projekter, der kan forbedre komparative indsigter mellem lande og regioner, og være med til at adressere globale sociale udfordringer.

4.a. Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder

Fonden har en aktiv bevillingspolitik, der indebærer, at man stiller krav til ansøgere om at integrere omgivelser og brugere, herunder med særligt fokus på beslutningstagere, praktikere og interessenter inden for det sociale område. Inddragelse og samskabelse af projektsresultater med interessenter er et uddelingskriterium, og en del af fondens impact-strategi. Fonden opfordrer bevillingshaver til at indgå partnerskaber med brugere og målgrupper i praksisfeltet. Fonden arbejder desuden med forskere, forskningsinstitutioner og brugere af forskning for at forbedre adgangen til evidens, data og forskningsviden i politiske beslutningsprocesser, især på det sociale område.

4.b Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse

Nuffield Foundation har alene i kraft af sine uddelingskriterier, strategi og satsninger bidraget til kapacitetsopbygning i forskningsverdenen. Da alle projekter forventes at skulle sandsynliggøre deres impact, relevans og skalérbarhed i praksis, og da projektindehavere forventes at indgå strategiske partnerskaber med policy og praksis, bidrager fonden til langsigtet systemisk kapacitetsudvikling. Fonden afholder dialogmøder, kurser, informationsmøder og stiller ressourcer, rapporter og evalueringer til rådighed offentligt, hvilket er med til at bygge kapacitet i sektoren. Hvert femte år afholder fonden en stor konference, hvor de i et langsigtet perspektiv ser på potentialerne hos deres ansøgere,

projekter og partnerorganisationer. Fonden afholder løbende webinarer vedrørende deres forskningsinteresser, prioriteter og hvad de forventer af fondsansøgere.

4.c Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse

Ved siden af sine mere traditionelle indkaldelser af ansøgninger, spiller Nuffield Foundation selv en aktiv rolle i relationsopbygning. Fonden driver flere indsatser og dialogfora, hvor viden, ekspertise og resultater fra fondens portefølje mobiliseres i interaktiv dialog med policy og praksis på det socialpolitiske område. Fonden opmuntrer til samskabelse af viden, oversættelse af viden og ibrugtagning af forskning i konkrete politiske indsatser og praksisser ('research use').

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Nuffield Foundation søger hele tiden at udbrede kendskabet og indflydelsen af sine bevilligede projekter og fondens arbejde. Fonden indgår i samarbejde og netværk med andre fonde, og har et omfattende netværk af praktikere, forskere, beslutningstagere og aktive borgerorganisationer på det sociale felt, navnlig inden for sårbare gruppers chancer og vilkår i samfundet. Netværksdannelse er en vigtig kilde til impact.

4.e Brug af vidensbrobyggere/brokers fx organisationer og/eller fagpersoner

Nuffield Foundation har en række kommunikationskonsulenter ansat, som bidrager til vidensmobilisering og ibrugtagning af forskning. Man søger fra fondens sekretariat at gøre forskningen levende og bringe den ud i samfundet ved hjælp af historier, policy briefs, impactbeskrivelser og en aktiv hjemmeside med regelmæssige nyheder og opdatering af materialer og ressourcer. Hvorvidt fonden ansætter eller anvender vidensbrobyggere (som særlig speciel kategori) vides ikke.

Fonden afholder årligt en videnskabelig konference, hvor de deler forskningskonklusioner med studerende og personer, som er tidligt i deres forskningskarriere. De har også »advisory groups«, der kan bruges til sparring, støtte og hjælpe i forskningsprocessen. De bruger »360 giving«, som er open data for fonde, hvor man gratis kan tilgå og se, hvad fondene støtter og bruger penge på.

4.f Impact planlægning

Nuffield Foundation opererer med et omfattende batteri af impactkriterier i sine uddelinger og evaluering. Ansøgere skal sandsynliggøre impact inden for en række kategorier (beskrevet foroven) som er med til at sikre, at bevilligede projekter indeholder en impact-plan. Man går ganske langt for at sikre at denne impact-plan er direkte handlingsorienteret, at projekterne skaber direkte realiserbare resultater, og at anbefalinger og evidens bruges proaktivt til at influere politikere og beslutningstagere. Impact planlægning og -evaluering er en del

af fondens rolle som forandringsagent, og står helt centralt i de strategiske prioriteter og uddelingsområder.

Fonden forventer, at forskningen øger indflydelse på policy og praksis. Effektiv kommunikation og interessentinvolvering øger gennemslagskraften af forskningen og skal være en integreret del af de projekter, fonden støtter. Fonden fremhæver, at man skal vælge de mest relevante kanaler til at offentliggøre resultater – som minimum skal man producere én rapport, som skal være frit tilgængelig for offentligheden.

4.g Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines

Nuffield Foundation har et omfattende program for strategisk kommunikation. Netop fordi man arbejder med social politik, social retfærdighed og social forandring er man nødt til at arbejde med et bredt spektrum af interessenter og beslutningstagere. Udover at inddrage disse i mere specialiserede fora, som for eksempel projekter, møder og konferencer, udgør strategiske samarbejdspartnere et vigtigt publikum for fondens kommunikation. Således har fonden en meget aktiv hjemmeside med utallige rapporter, historier, evalueringer, projektbeskrivelser, projektrapporter, forskerfortællinger, m.m. Fondens hjemmeside er meget bredspektret og opdateret med gennemsigtig information om projekter, resultater, igangværende og afsluttede aktiviteter, støttemuligheder, indkaldelser m.m.

Opsummerende

Nuffield Foundation har en meget aktivistisk tilgang til vidensmobilisering og impact, som kan ses afspejlet i alle fondens aktiviteter, uddelinger og indsatser. Man er meget bevidst om at få forskningen til at gøre en forskel – og gøre forskningen tilgængelig og levende for beslutningstagere, praktikere, borgere og andre interessenter. På samme måde har man en meget aktiv strategisk kommunikation af resultater, evalueringer, læring, anbefalinger, m.m., som er forankret i et praktikerperspektiv.

Bosch Stiftung (Tyskland)

1. Kort beskrivelse af fondens fundats/mission

Robert Bosch Stiftung har til formål at fremme social forandring, innovation og velfærd i samfundet. Fondens mission omfatter forskellige områder, herunder uddannelse, sundhed, videnskab og forskning, internationale relationer og kulturel udveksling. Fonden støtter projekter og initiativer, der sigter mod at tackle samfundsmæssige udfordringer og forbedre livskvaliteten for mennesker i Tyskland og i verden. Robert Bosch Stiftung blev grundlagt i 1964 af Robert Bosch, den tyske industrialist, ingeniør og opfinder, der grundlagde den multinationale ingeniør- og teknologivirksomhed Bosch GmbH. Bosch oprettede fonden som en måde at fortsætte sine filantropiske bestræbelser ud over sit eget liv.

2. Programområder

Fonden opererer på tværs af flere fokusområder, herunder:

Sundhed: Støtte til sundhedsinitiativer, medicinsk forskning og adgang til sundhedstjenester.

Videnskab og forskning: Finansiering af forskningsprojekter, fremme af videnskabelig udveksling og støtte til innovation inden for forskellige videnskabelige discipliner.

Uddannelse: Investering i uddannelsesprogrammer, fremme af lige muligheder inden for uddannelse og støtte til initiativer til at forbedre uddannelseskvaliteten.

Internationale relationer: Fremme af international forståelse, fremme af dialog og samarbejde samt støtte til projekter, der sigter mod at tackle globale udfordringer.

Kultur og samfund: Støtte til kulturelle initiativer, bevarelse af kulturarv og fremme af kulturel udveksling og mangfoldighed.

Robert Bosch Stiftung gennemfører en bred vifte af projekter og initiativer både i Tyskland og internationalt. Disse initiativer involverer ofte samarbejde med andre organisationer, institutioner og offentlige myndigheder. Eksempler på fondens projekter inkluderer støtte til integrationsprogrammer for flygtninge, finansiering af forskning inden for miljømæssig bæredygtighed, fremme af ungdomsengagement og ledelsesudvikling samt støtte til kulturelle udvekslingsprogrammer.

3. Hvad er fondens impact forståelse?

Robert Bosch Stiftung operer med en impact forståelse, der er fokuseret på social forandring og social retfærdighed. De fleste større indsatser ligger på det sociale område og den sociale sektor, for eksempel i store projekter om inkluderende byggeri, bolig, byudvikling, fredsforskning og uddannelsesforskning. Man har i 2023 vedtaget en ny strategi, hvor man ønsker at arbejde med sociale problemer, primært i Tyskland, men også internationalt, i en tidlig fase af problemidentifikation og problemløsning. Nogle projekter indebærer forskning,

andre mere klassiske filantropiske investeringer, for eksempel i skoler, infrastruktur, hospitaler m.m., herunder støtte til Ukraine. Fonden har især fokus på strategiske partnerskaber som vej til impact.

4.a-g Aktiviteter og indsatser

Fonden støtter ikke almindelige »klassiske« forskningsbevillinger, men programmer og initiativer, der bringer viden i spil i samfundet. Man forsøger at påvirke politiske beslutningstagere og andre fonde til at tage principielle, langsigtede problemer op til diskussion.

4.a. Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder

Fonden har etableret Robert Bosch Academy som en platform til at indgå tværgående dialog med tænketanke, forskere, meningsdannere, politiske ledere m.fl. Bosch-akademiet har til huse i fondens egne bygninger i Berlin, og tilbyder partnere (enten bevillingsmodtagere eller samfundsmæssige aktører) at mødes i multilaterale dialoger om løsningsorienterede samarbejder om globale problemer. Formålet med Akademiet er at berige den offentlige debat i og uden for Berlin.

4.b Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse

Ved at huse sit eget Akademi for forskning i fremtidige løsninger og scenarier har fonden etableret en stipendiatorordning (Fellowship-program), hvor forskere og eksperter i kortere eller længere perioder kan være »scientists in residence« i Berlin. Derudover huser Akademiet en række programmer og begivenheder, der bidrager til at samle et internationalt netværk af politiske ledere, beslutningstagere og forskere. Fonden forholder sig meget aktivt og direkte faciliterende i denne proces med at bringe forskning, viden og ekspertise ud i samfundet.

Desuden foretager fonden en evaluering af sine samarbejder, hvorved man ønsker at reflektere over processer og bruge det til at forbedre eget arbejde. Bevillingsmodtagere skal indsende årsrapporter, hvor det beskrives, hvad der gik godt og mindre godt, og hvad projektet har formået at opnå. Blandt andet har man meldt sig aktivt ind i dialogen om fondes rolle i samfundet med udgivelse af publikationen »Shape the future: the future of foundations«. Fonden vægter, at bevillingshavere evaluerer deres samarbejde med projektets eksterne deltagere i samarbejde og dialog med disse. Fonden forsøger ved hjælp af egne aktiviteter og initiativer at bidrage til kapacitetsopbygning. Det er en præmis for at modtage midler fra fonden, at man har en programteori og en klar løsningshorisont.

4.c Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse

Fonden har iværksat et program med fokus på »Samarbejde med politiske beslutningstagere«, som er et særligt formidlingsprogram og dialogforum, der sætter fokus på at formidle evidensbaserede løsninger til tyske politiske beslutningstagere, som skal træffe langsigtede beslutninger i komplekse globale spørgsmål. Især er fonden fokuseret på at støtte politiske beslutningstagere med impact-analyser, der kan drive systemiske samfundsmæssige forandringer. Her fokuserer man eksplicit på at udvikle evidensbaserede anbefalinger, som er drevet af en international og interdisciplinær tilgang. Virkemidler omfatter bl.a. støtte til dialogmøder, debatfora, internationale studieture med relevante interessenter, praksisbaserede workshops og fokus på at politiske beslutningstagere møder og interagerer med eksperter med en bred baggrund. Endvidere driver fonden et program for strategiske partnerskaber, der skal bidrage til at mobilisere viden i beslutningsprocesser og tyske organisationer.

4.e Brug af vidensbrobyggere/brokers fx organisationer og/eller fagpersoner

Som nævnt benytter fonden strategiske partnerskaber med tyske tænketanke som et særligt virkemiddel til at uddanne og fremme mobilisering af viden i samfundet. Igennem de strategiske partnerskaber arbejder fonden med at støtte tænketanke i at mobilisere evidensbaserede forskningsresultater i praksis og policy, ved at gøre forskningsresultater tilgængelige for politiske og samfundsmæssige beslutningstagere, ligesom man ønsker at sætte dagsordenen blandt andre eksperter og forskningsmiljøer. Tænketanke vurderes at være en særlig strategisk partner, fordi de har en ekspertise, som er mere anvendelig og mobiliserbar end klassiske forskningsgrupper, og fordi de følger og intervenserer direkte i nationale og internationale udviklinger.

Fonden støtter evidensbaseret politikudvikling og anbefalinger. For at opnå impact arbejder man igennem bevillinger, med et aktivt sekretariat med 'public diplomacy' og mobilisering af viden, fx gennem Robert Bosch Academy, der involverer dialog med beslutningstagere og forskere faciliteret af fonden.

Fonden søger at opnå vidensbrobygning til praksis og policy: både Fellowship-program (Akademi) og de strategiske partnerskaber bidrager som en naturlig sidegevinst til at udvikle brobyggere og kompetencer hos de deltagende vidensmiljøer. Men det er ikke direkte ved kursustilbud, efteruddannelse eller brug af »forskning i forskning«.

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Fonden støtter tænketanke med et finansielt bidrag inden for virkemidlet for strategiske partnerskaber. Ved at levere flerårig bevillingsstøtte til tænketanke kan disse opnå højere grad af uafhængighed og fleksibilitet. Som led i arbejdet har man udarbejdet adskillige rapporter in-house eller ved hjælp af konsulenter og forskere, for eksempel rapporten »Research and Advice in Foreign and Security Policy«, som handler om udviklingstendenser inden for tænketanke og forsker-praktiker-netværk med særligt fokus på sikkerhed.

4.f Impact planlægning

Fonden søger igennem sin strategi at opdyrke værdiskabende projekter og netværk og mobilisering af evidens i praksis og policy, som bidrager til impact. Man ønsker ikke viden »for videns egen skyld«, men viden, der skaber impact. Da fonden selv er aktiv i etablering af programmer og indsatser, laver man forudgående analyser, interviews, dialogmøder m.m. som er med til at rammesætte satsninger. I mere klassiske fondsansøgninger skal ansøger redegøre for, hvordan man bidrager til det strategiske program (og underforstået dets impactforståelse) inden for hvilket, man søger. Fonden støtter kun projekter, som har en impact og er langvarige, hvilket man skal beskrive allerede i ansøgningen.

4.g Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines

Bosch Stiftung gør meget ud af at kommunikere sin impact, hvor man har lavet et helt online univers kaldet »Stories« med eksempler på fondens impact over fem årtier. Her finder man bl.a. mere klassisk bearbejdelse af impactcases, journalistiske formidlingsprodukter, rapporter, et barometer (for tyske skoler), prisuddelinger m.m.

Opsummerende

Bosch Stiftung oplever sig selv som en aktiv forandringsagent inden for sine strategiske programmer og uddelingsområder. Som state-of-art eksempel kan nævnes Robert Bosch Academy: som helt konkret bringer eksperter, forskere, beslutningstagere og meningsdannere sammen ved forskellige begivenheder og aktiviteter. Det er netværkseffekter af disse aktiviteter, som er centrale for fondens strategi. Man satser på den langsigtede kapacitetsopbygning og udvikling af evidensbaserede løsninger.

Velux Fonden (Danmark)

1. Kort beskrivelse af fondens fundats/mission

Velux Fonden er en almennyttig fond, der støtter et demokratisk og bæredygtigt samfund på et oplyst og inkluderende grundlag. Fondens mission er at arbejde for at forbedre menneskers liv og handlemuligheder ved at støtte forskning og indsatser inden for eller på tværs af sociale forhold, alderstrin, voksenlivets overgange, samfund og kultur samt havmiljøet.

Velux Fonden har som ambition, at de i 2030 skal være førende og retningskabende for udvikling af nytænkende samarbejder såvel internt i fonden som eksternt i ansøgningsmiljøerne. Ambitionen er i fællesskab at bidrage med løsninger på aktuelle og kommende samfundsudfordringer.

Fonden søger at være lydhør overfor interessenter og samfund, og give rum til nye ideer, hvor der udvides tillid og nysgerrighed baseret på et solidt fagligt grundlag. Fondens positive bidrag er opsummeret i fire hjørnesteen:

1. Forskning og ny viden, som skabes og bringes i anvendelse til at styrke samfundsbærende institutioner, den demokratiske dialog og skaber forståelse for- og bæredygtige løsninger på samfundets udfordringer.
2. Kapacitetsopbygning, som sker gennem kontinuerlige indsatser, hvor projektsamarbejder er med til at udvikle og opbygge kapacitet hos individer, grupper, organisationer og miljøer.
3. Tværfaglige og tværsektorielle samarbejder, som skaber blik for udfordringer, muligheder og synergier, så det er muligt at fremme samarbejder mellem fag, institutioner, civilsamfund og borgere.
4. Fællesskaber, som styrkes på det individuelle og organisatoriske plan.

2. Programområder

Velux Fonden betegner den overordnede tilgang bag deres forskningsprogrammer som 'involverende filantropi'.

Velux Fonden har følgende forskningsprogrammer:

- **Human- og samfundsvidenskabelig forskning og kultur:**
Formålet er at fremme et demokratisk og bæredygtigt samfund ved at støtte humanvidenskabelige projekter på højeste faglige niveau gennem to sammenhængende programmer (1) Humanistisk og samfundsvidenskabelig grundforskning og (2) Tværsektorielt forskning-praksis-samarbejde.
- **Sociale indsatser:**
Formålet er at støtte indsatser, der kan bidrage til at nytænke og udvikle sociale indsatser

med formålet om, at flere kommer med i samfundets fællesskaber. For fællesskaberne føder mangfoldigheden, de bidrager til sammenhængskraften i samfundet og understøtter vores demokrati.

- **Voksenlivets overgange og forandringer:**

Formålet er at styrke samfundets viden om voksenlivets overgange og forandringer, især efter 50+. På uddelingsområdet giver de aktivitetsstøtte til særligt aktive voksne på 60+, så deres rolle som en vigtig lokalsamfundsressource understøttes. Desuden støtter de metodeudviklingsprojekter, der kan være med til at styrke det frivillige engagement hos voksne 60+.

- **Et hav i balance:**

Formålet er at støtte projekter, der kan udvikle viden og løsninger til udfordringerne på havområdet, for et sundere og stærkere hav er til gavn for alt liv på jorden - både over og under vandoverfladen. Fonden har derfor tre fokusområder (1) Genopretning af hav og kystnære havområder med fokus på klima, (2) Bekæmpelse af havforurening, og (3) Fremtidige klimaløsninger og deres påvirkninger af havområderne.

- **Aktualitetspuljen:**

Formålet med aktualitetspuljen er at støtte nye projekter, som vurderes at have en særlig aktualitet i samfundet ift. et eller flere af fondens positive bidrag og dermed til at nå fondens vision om et demokratisk og bæredygtigt samfund.

3. Hvad er fondes impact forståelse?

Velux Fonden arbejder ud fra et princip om, at forskningsprojekterne forventes at tage udgangspunkt i kontekst og praksis, og de skal udvikles i tæt samarbejde mellem forskere, praktikere, civilsamfundet og offentlige aktører.

Fonden vægter nye idéer, værktøjer og metoder samt forankringen og udbredelsen af indsatsen højt, så effekter gøres vedvarende og brugbare for andre. Fonden arbejder ud fra en integreret forståelse af vidensmobilisering dvs., at det ikke er tilstrækkeligt at vente på, at forskerne bliver færdige med deres projekter, før der planlægges overførsel af viden til praksis. Forskningsviden bør, i det omfang det er muligt, mobiliseres som en løbende proces, som tænkes ind i projekterne for at skabe den nødvendige udveksling af viden med praktikere og beslutningstagere. Denne tilgang øger mulighederne for, at forskningsresultater opleves relevante og anvendes i forskellige non-videnskabelige sammenhænge.

For eksempel arbejder Velux Fonden med CoARA-reformprocessen, som søger at skabe en bredere forståelse af impact, merit og karriereveje blandt forskningsfinansierende organisationer i Europa. Målet er, at fonde ikke skal begrænse sig til et fokus på rent kvantitative målinger af impact, men se bredt på de typer af forskningsaktiviteter, som forskere er engageret i. Forskere skal kunne honorere flere omverdenskrav som supplement til et solidt arbejde med at publicere i gode tidsskrifter. Det har en værdi at synliggøre nytte og brug af HUM viden, og at den kommer ud og arbejder i omverden.

4.a-g Aktiviteter og indsatser

4.a. Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder

Forsknings- og praksisdelene skal være etablerede og tæt integrerede i forskningsprojekterne og være hinandens forudsætning. Velux Fonden har fx startet HUMpraxis-programmet, hvorigennem de ønsker at fremme samarbejde og vidensudveksling på tværs af sektorer. Det gør de blandt andet med forskere inden for de humanistiske og samfundsvidenskabelige fag og praktikere fra det sociale område, miljøområdet og voksenlivets overgange og forandringer.

Universiteterne er blevet mere interesseret i omverdensrelationer, herunder en række nye krav fra myndighederne i forhold til praksis relevans og andre typer af formidlingskanaler, så forskningsresultater kan understøtte ønsker og behov for viden flere steder end fagfæller (peers) og det videnskabelige system.

Med HUMpraxis-programmet ønsker fonden at skabe originale forskningsresultater og konkrete forandringer i praksis samt at omsætte dem til løsninger på aktuelle samfundsudfordringer. I HUMpraxis har forskere og andre aktører fundet sammen ved ansøgningstidspunktet.

Velux Fonden er selv opsøgende ift. dialogen med deres omgivelser og tager rundt til vidensmiljøerne og spørger til deres behov og ønsker, og hvordan de kan blive løftet på den bedst mulige måde. Fonden ser det som en central opgave at være i tæt dialog med forskningsmiljøerne, som det første led der er til forskerne. Fonden ser dialogen som en unik mulighed for at støbe forskningsprogrammer, virkemidler og formålet sammen med forskningsmiljøerne. Fonden har fx kernegruppeprogrammet på universiteterne.

4.b Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse

Velux Fonden er optaget af at høre forskningsmiljøerne om deres kapacitet til at fremme et bedre samspil mellem forskning og praksis, herunder hvordan de selv kan bidrage.

Alle fondens forskningsprogrammer er støbt ud fra en dialog med forskningsmiljøerne om deres behov og kapacitet til at arbejde med forsker-praksis-samarbejder. Fonden ser fx gerne, at flere museer og universiteter kommer til at samarbejde. Her er det centralt at få viden direkte fra aktørerne selv. Hvad er gode virkemidler? Hvad skal samarbejdsrelationen bestå i? Hvad ser de selv, der kan fungere? Museumssamarbejde har vist sig at være et langt sejt træk omkring udvikling af forskningsformidling og de formidlings- og samarbejdsprocesser, der skal til. Central læring ikke at dele forskning og praksis op i to søjler og tro det spiller sammen.

Velux Fonden har bl.a. etableret et partnerskab med Dronning Mary Center på Københavns Universitet om Copenhagen Impact Lab, som består af beslutningstagere fra universiteter, fonde og offentlige og private organisationer, som er engagerede i at fremme forsknings-

praksis-samarbejder. Copenhagen Impact Lab har særligt fokus på kapacitetsudvikling gennem at dele erfaringer fra forsker-praksis samarbejdsprojekter, som drøftes og perspektiveres gennem netværksmøder og en årlig konference. Partnerskabet har resulteret i et fælles arbejde med en række publikationer, der skal tjene som offentlig tilgængelig ressourcebank til erfaringsformidling og bredere kapacitetsbygning på tværs af forskere, politiske beslutningstagere og fagprofessionelle.

Velux Fonden ser det som et vigtigt element, at kapacitetsopbygningen understøtter noget, som forskningsmiljøerne gerne vil og har svært ved at finde midler til. Det kræver både midler og ressourcer at understøtte vidensmobilisering som en del af forskningsprojekterne. Det kræver blandt andet, at der er nogen, der tager ansvar for at skabe mødearenaer, som kan facilitere dialog mellem forskere og praktikere, men det kræver også, at erfaringer og ressourceanvendelse samles op og bliver udgivet som rapporter og guidelines. Det kan være en udfordring for forskningsmiljøerne at løfte denne opgave selv.

Kernegruppeprogrammet er fx organiseret på en demokratisk måde, hvor det er medlemmerne i programmet, der selv udvælger de stærke ansøgninger, som skal indgå i kapacitetsudvikling og processer med fokus på, hvordan det er muligt at understøtte forskernes karriereveje i forskningsmiljøerne, og samtidig udvikle deres evner til at forstå og etablere omverdensrelationer.

4.c Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse

Gennem HUMpraxis programmet søger fonden at understøtte relationsopbygning og samarbejder mellem fag, institutioner, civilsamfund og borgere, hvorigennem aktørerne får blik for udfordringer, muligheder og synergier.

HUMpraxis forskere sættes sammen med praktikere over en treårig periode og har i perioden fokus på, at forskningsviden bringes ind i konkrete samarbejdsrelationer, så det fremmer brug af viden. Samtidig bidrager HUMpraxis programmet til kapacitetsopbygning om fondens forskningsprogrammer, så tidligere forsker-praksis erfaringer kan komme nye forsker-praksis samarbejder til gode og skabe et grundlag for at fremme og videreudvikle den gensidige forståelse af, hvordan viden sætter et 'samfundsmæssigt aftryk'. Copenhagen Impact Lab udgør en anden ramme for relationsopbygning mellem forskere og omverdensaktører, hvor fonden søger at bidrage til at facilitere forskellige typer af partnerskaber, som alle har gensidige interesser.

Et konkret eksempel er forskningsprojektet Algoritmer, Data og Demokrati (ADD), der består af et outreach program, en brobyggerfunktion og et tværfagligt forskningsprogram med fem forskningsmiljøer, og som har til formål at skabe oplysning til udvikling af policy og debatter.

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Velux Fonden ønsker at bidrage til erfaringsopsamling og kapacitetsopbygning af forskning-praksis-samarbejde både på universiteterne og i samfundsinstitutioner – så nye projekter ikke skal begynde forfra. Fonden er generelt optaget af at sikre, at der er et læringsrum for, at

forskere kan opbygge kapacitet som en del af deres arbejde med forskningsprojekterne. Der kan være typer af projekter, hvor det er vigtigt at arbejde med viden på en særlig praksisrettet måde; fx myndigheder og embedsmænd som er en del af politikudvikling. Fonden søger her at forpligte forskningsprojekterne til at deltage i netværksaktiviteter med praktikere, men også drøfte læring og vidensoverførsel ved fx at optimere metoder til samarbejde og udbrede den viden, der publiceres. Det skal på den lange bane forplante sig ind i institutionerne både på forskersiden, men også ind i embedsapparatet.

Fonden ser netværksdannelse som et centralt virkemiddel for, at forskningsprojekter og bevillingsmodtagere kan mødes for at udveksle og opsamle erfaringer, hvilket både de og fonden kan bruge i det videre udviklingsarbejde med forskningsprogrammer og kommende projektinitiativer og fokusområder.

Fonden afholder to årlige netværksmøder, hvor man kan dele sine foreløbige erfaringer, udfordringer og anbefalinger.

Copenhagen Impact Lab udgør et andet netværk, som fonden kan trække på, og som gør det muligt for fonden at indgå i netværkskonstellationer, der understøtter, at viden flyder tilbage til forskningsledere og forskningsmiljøer. Copenhagen Impact Lab har kørt parallelt med forsknings- og formidlingsprojektet Copenhagen Change Academy i Dronning Mary Center, som formidler læringscases og udvikler redskaber til at fremme forskning-praksis-samarbejder.

Ifølge Velux Fonden har det vist sig afgørende for kapacitetsudviklingen og den måde viden flyder tilbage til forskningsmiljøerne, at den øverste forskningsledelse på universiteterne har fokus på kapacitetsudvikling, og at arbejdet med forsker-praksis samarbejder har ledelsesopbakning, så der ikke skubbes på noget, universiteterne ikke er klar til. Det kræver konkrete besøg og møder med forskningsmiljøerne at opbygge en fortrolighed, og det tager tid at få et reelt billede af deres kapacitet og forudsætninger for at arbejde med forsker-praksis-samarbejder.

Det er fondens erfaring fra netværksmøderne, at mange forskere oplever, at det kræver rigtig mange ressourcer at indgå i tværfaglige forsker-praksis-samarbejder, hvor der er mange parter involveret. Samtidig kan det være en udfordring både at tage hensyn til krav om publicering og eksterne samarbejder, og hvordan det kan meriteres.

4.e Brug af vidensbrobyggere/brokers fx organisationer og/eller fagpersoner

Det kan være en udfordring for forskerne at få etableret kontakter til relevante praktikere og virksomheder. Hvordan finder man fx museer, der er interesseret i at udvikle ting? Og hvordan kan museerne komme i kontakt med forskere, så de kan blive inddraget og hjælpe med at udvikle forskningsprojekter? Hvordan får man øje på hinanden? Det kræver mødesteder og brobygning.

Velux Fonden opfordrer til samarbejde med partnere med supplerende kompetencer og muligheder. Både myndigheder og forskningsmiljøer kan fx have en afdeling, som kender kulturen begge steder og evner at koble en kreds af både forskere og relevante beslutningstagere til konkrete forskningsprojekter og brug af forskningsviden.

De udvælger nogle af ansøgerne, der bliver tilbudt projektmodningsmidler, som kan styrke ansøgers muligheder for reelt at involvere projektets målgruppe i udarbejdelsen af fuld ansøgning.

ADD-projektet er et eksempel på at tænke brobyggere ind som en aktiv del af forskningsprocessen i form af et internt knowledge broker team i projektet, hvis opgave er at understøtte oversættelser af viden til myndigheder og en bredere kreds af interessenter og organisationer.

På samme måde har Mary Centeret fokus på de første skridt til at arbejde med en faglighed omkring brobygning og at arbejde med at forstå, hvad der virker i nogle sammenhænge og ikke virker i en anden sammenhæng. Den læring skal formidles til forskerne, og de skal støttes med viden og indsigt om, hvad de kan gøre i deres egne projekter for at fremme brobygning mellem forskere og praktikere – en slags forskningsstøtte.

Tanken bag et Impact Lab er at muliggøre det at eksperimentere og bringe forsker- og praksisaktører sammen, så der kan afsøges design og metoder i en målrettet indsats. Det gør det muligt at eksperimentere med metoder, uddrage læring og understøtte forandringer indenfor et emneområde. Særligt har der været fokus på, hvad det er, der virker for at overføre viden fra et konkret projekt til en bredere sammenhæng.

4.f Impact planlægning

Velux Fondens store fokus på forsker-praksis-samarbejder indebærer, at impact er en del af projektplanlægningen fra starten af. Fonden lægger vægt på, at det samlede projekt skal bidrage afgørende til realisering af den praktiske dels formål med effekter og på måder eller niveauer, som ikke ville være mulige uden forskningsdelen. Som en del af den indledende planlægningsfase skal ansøgere redegøre for projektets formål og samfundsudfordring ud fra en række kriterier. Under HUMpraxis-programmet kan man fx læse en guide om, hvad en projektansøgning skal indeholde af punkter:

- Hvilken udfordring søger projektet at bidrage til at løse? Hvad er efterspørgslen i praksis? Er der flere niveauer fra praksis involveret?
- Hvad er efterspørgslen på forskningssiden? Hvem formulerer idéen i en ansøgning, og hvilken indflydelse har det på formen?
- Er praksisparternes motivation for at deltage tydelig?
- Har de forskellige parter i projektet kendskab til hinandens problemindkredsning, motivation og tænkning?
- Er løsningen på samfundsudfordringen udtænkt sammen? Har alle haft en stemme?
- Er der forskel på forskningens og praksis' ambitioner i projektet? Hvordan er behovene forskellige?
- Hvilke parter involveres i projektudviklingen? Er der tilstrækkeligt med praksis-niveauer med? Er alle relevante parter med?

- Hvilke ressourcer og kompetencer i forskning og praksis er der brug for, for at nå projektets målsætninger?
- Er idé og målsætninger tilstrækkeligt konkrete til, at alle parter har ejerskab om projektet?
- Hvordan sikres projektejerskab hos alle parter? Kræver det forskellige indsatser?

De vægter, at det samlede projekt skal bidrage afgørende til realisering af den praktiske dels formål. De skriver også, de i ansøgningen vægter »udvikling/output, konkretisering af udviklingsdelen, skalering og forskningsimpact«. Vekselvirkningen i samarbejdet skal allerede begynde i det fælles arbejde med formuleringen af den første interesetilkendegivelse til vores årlige, åbne opslag, så praksisspørgsmål og -perspektiver bliver en integreret del af konceptudviklingen. Fonden inddrager kvantitative impact mål, men er først og fremmest interesseret i at evaluere mere kvalitativt; fx kernegruppeprogrammet.

HUMPraxis programmet bliver evalueret inden for nogle områder og vil også have fokus på mere end kvantitative målinger af impact. Fonden oplever impact-evalueringer som meget mere kompliceret. Velux Fonden er optaget af at komme mere til bunds med, hvad der kom ud af forskningsprojektet, og især om det er lykkedes at løfte viden og forskningsresultater mere varigt ind i samarbejdsrelationer, så der skabes mere varige samarbejder, som rækker udover projektets løbetid. Hvad lærte forskere og praktikere, og hvordan forplantede læring sig ud i organisationerne og understøtter møder med andre organisationer?

Fondens årsrapporter og slutrapporter tager spørgsmål op om udfordringer og forandringer i forsker-praksis samarbejdet for hvert projekt. Fonden har udviklet konkrete guides til både årsrapport og afsluttende rapport.

Fonden søger også at se på tværs af forskningsprojekter, så det bliver muligt at iagttage hvilke projekter, der virkelig lykkedes, men også drage læring fra projekter, der lykkedes mindre godt.

Velux Fonden bruger 'Researchfish' til afrapportering og til løbende opfølgning på fondens programmer. Den løbende læring om udfordringer og forandringer, som foregår i forskningsprojekterne, er retningsgivende for, hvad man kan spørge om fremadrettet.

4.g Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines

Velux Fonden opfordrer til at forskere og praktikere fortæller om deres samarbejder og udbreder erfaringer til en bredere kreds, med fokus på den gavn og samfundsnytte som forskningsprojektet og samarbejdet har kastet af sig. De opfordrer til tydelig og klar kommunikation, som er hyppig og sker løbende gennem hele projektperioden og ikke som noget, der først tages stilling til 'End-of-Grant' (efter bevillingen er udløbet, og projektet er færdigt).

Forskningsprojekternes resultater og publikationer skal være frit tilgængelige for offentligheden (krav om open access).

Novo Nordisk Fonden (Danmark)

1. Kort beskrivelse af fondens fundats/mission

Novo Nordisk Fonden er en uafhængig dansk erhvervsdrivende fond, der støtter videnskab og teknologi til at løse store samfundsudfordringer inden for sundhed, bæredygtighed og life science. Novo Nordisk Fonden er karakteriseret som en nonprofit organisation og støtter almenntilgængelige formål ved hjælp af midler, der stammer fra sit ejerskab af og investeringer i selskaber og andre finansielle aktiver. Novo Nordisk Fondens mission er at bidrage til at forbedre menneskers liv gennem bedre sundhed, uddannelse og udvikling af et vidensbaseret og bæredygtigt samfund, som opnås gennem filantropiske aktiviteter og ejerskab af virksomheder. Gennem uddelinger og gennem sine aktiviteter bidrager Novo Nordisk Fonden til samfundet ved at:

- Fremme forskning og innovation på et exceptionelt niveau
- Støtte udviklingen af talenter på alle trin i karrieren
- Udvikle ny medicin og andre tekniske hjælpemidler og interventioner
- Udvikle patientcentreret og forskningsbaseret behandling og sygdomsforebyggelse
- Udvikle innovative produkter og løsninger, der støtter en bæredygtig udvikling
- Bidrage til at skabe et uddannelsessystem i verdensklasse
- Skabe arbejdspladser og vækst
- Støtte organisationer, systemer og infrastruktur med det formål at katalysere vidensbaseret samfundsudvikling
- Hjælpe udsatte mennesker

2. Programområder

Novo Nordisk Fonden støtter en bred vifte af projekter og initiativer, der gavner menneskers liv, samfundet og planeten. Fonden udfolder sin mission og gennemfører forskningsprojekter inden for tre fokusområder:

1. Sundhed: Fremme forskning og innovation, der bidrager til forebyggelse og behandling af kardiometaboliske og smitsomme sygdomme, regenerativ medicin og lighed inden for sundhed.

2. Bæredygtighed: Fremme viden samt løsninger, der støtter den grønne omstilling i samfundet.

3. Life Science økosystemet: Investere i videnskabelig forskning og innovation, der bidrager til et dansk life science-økosystem i verdensklasse.

3. Hvad er fondes impact forståelse?

Novo Nordisk Fonden har fokus på, at forskning får effekt i samfundet. Både fokus på strategisk forskning og fri forskning, der har gennemslagskraft i vidensmiljøer i samfundet og bidrager til samfundsmæssige forandringer.

Videnskabelig effekt går hånd i hånd med forskning til gavn for samfundet. Den bærende impact forståelse handler om at understøtte forandringen fra forskning til samfundseffekt, hvor flere målgrupper kan få gavn af viden, og hvor der samtidig skabes mere viden om, hvem målgrupperne er, og hvad der har betydning for, at målgrupperne kan få gavn af viden.

Fonden har arbejdet med at udvikle deres forståelse fra det, man kan betegne som »impact assessment« til »impact management« med en større betoning og vægtlægning på brugen af forandringsteori. Fonden vil gerne arbejde mere struktureret med at understøtte at forandringer får høj kvalitet og nytte blandt målgrupper.

Novo Nordisk Fonden ønsker at påvirke impact kulturen hos forskerne og forskningsmiljøerne i retning af en mere stringent tankegang omkring den forandring, de ønsker at opnå med deres forskning. Fonden opfordrer derfor forskerne til at arbejde mere systematisk med, hvad det er for en forandring, de vil opnå med forskningen, og at de er i stand til at beskrive den konkrete forandring ud fra en antagelse om, at det vil styrke den underliggende interventionslogik i forskningsprojekterne.

4.a-g Aktiviteter og indsatser

4.a. Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder

Novo Nordisk Fonden lægger vægt på at indtænke brugeren i udviklingen og/eller implementeringen af interventioner. Dette skal være til gavn for samfundet, og de involverede skal være med fra starten af forskningsprojektet.

Det fremgår både af calls og opslag eller 'stand alone' enkeltsatsninger og partnerskaber. Fonden arbejder med nogle nye kriterier, der skal gøre det synligt hvilke aktører og partnere, man har med i forskningsprocessen og hvorfor? Samtidig opfordres ansøgere til at gøre det klart, hvilke partnere der er afgørende at inddrage, hvis den ønskede impact skal opnås, og hvornår partnere skal i spil - fx gå fra output til outcome? Det skal være tydeligt, hvem der har hvilke roller. Det handler både om at udvikle en overordnet forandringsteori og/eller forandringsteorier for flere niveauer i projekterne, fx en selvstændig forandringsteori for impact.

Især enkeltsatsninger kræver en proces om impact management, herunder at forskere på ansøgningstidspunktet er i stand til at udarbejde en forandringsteori, som skal laves i samarbejde med partnere. De rigtige partnere er i stand til at tage et fælles ansvar. Det monitorerer fonden og følger op på, om det fungerer i praksis.

Fonden indgår også i partnerskaber med andre fonde og sørger for at tage ansvar for processen fra input til outcome (jf. forandringsteorien).

4.b Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse

Novo Nordisk Fonden kan med deres fokus på impact supplere universiteternes ansvar for, at viden kommer ud og får effekt i samfundet. Der er mange forskningsaktiviteter i gang, og det er vigtigt for fonden, at systematikken omkring impact planlægning og management er på plads. Især på postdoc og ph.d. niveau er der behov for mere forskertræning, hvor fonden kan støtte op omkring kapacitetsudvikling gennem uddannelse i fx anvendte forskningsmetoder, forandringsteori, forskningsledelse og forskningens rolle i samfundet.

Fonden er opmærksom på at udbrede kendskabet til og værdien af at arbejde med forandringsteori. Det kræver kompetence- og kapacitetsudvikling, fx ledertræningskurser og efter- og videreuddannelser i forskningsmiljøerne at lære at bruge forandringsteori, som et værktøj og ressource til at fremme forskningens anvendelsesmuligheder.

Novo Nordisk Fonden har bevilget midler til tre projekter, der skal skabe ny viden om effekterne ved investeringer i dansk forskning (inden for science). Herudover evaluerer de løbende deres programmer, og dette kan siges at udgøre en form for kapacitetsudvikling, men det fremgår ikke eksplicit af deres hjemmeside.

4.c Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse

Novo Nordisk Fondens initiativer inden for bæredygtighed vil knytte forskning og innovation sammen på tværs af akademiske miljøer og industrien, og vil søge at skabe tæt og indgående samarbejde mellem disse sektorer, som kan fremme vidensbaserede beslutningsprocesser i forskellige miljøer.

Åbne calls har typisk fokus på samarbejder på tværs af sektorer. Fonden arbejder også med interessentanalyse ift. at udvikle og styrke relationsopbygning til egne stakeholders. Det hjælper fonden til at skabe overblik over, hvilke interessenter der betyder noget for den ønskede impact. Har fonden sammensat og skabt de rigtige netværk, der kan understøtte impact, og er de aktiviteter, der bliver planlagt i projekterne, de rigtige?

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Novo Nordisk Fonden er optaget af at opbygge bedre netværk og vidensbroer, fx Center for Sundhed og Trivsel, som er et videncenter, der skal styrke og udvide relationer og skabe ny viden i samarbejde mellem flere partnere på sundhedsområdet.

Netværksdannelse har ikke tidligere været så systematisk tænkt og diskuteret på forskellige niveauer, hvor flere parter har mulighed for at drøfte projektudvikling, forskningsaktiviteter og skalering af forskningsresultater indenfor en samlet ramme, fx BRIDGE og NOME-netværk - men det er inden for science.

Fonden oplever, at fokus på netværk giver en helt anden indsigt i, hvad det kræver at facilitere partnerskaber, som gør det muligt at få en anden dialog og synliggøre udfordringer og muligheder for at skabe andre typer af forandringer, end hvis forskernes interesse går på at få

eget projekt til at lykkedes videnskabeligt, for dernæst at bevæge sig videre til næste projekt uden at se det i en sammenhæng, hvor flere parter kan bidrage og få gavn af den viden.

4.d Brug af vidensbrobyggere/brokers fx organisationer og/eller fagpersoner

Novo Nordisk Fonden vil gerne forbinde det nordiske økosystem på tværs af life sciencesektoren for at lette vidensdeling og skabe kritisk masse for at tiltrække kapital og partnerskaber til virksomheder. Især BRIDGE er et postdoc-program, som bygger bro mellem grundforskning, medicinsk praksis og industriel anvendelse.

Fonden ser det ikke som deres opgave at agere brobyggere mellem forsker og praktikere eller påtage sig rollen som brobygger ift. konkrete forskningsprojekter. Hvis der er tale om brobygning, så er det typisk gennem netværk, klynger – cluster excellence – eksterne aktører eller forskerne selv, der tager rollen på sig som en del af et forskningsprojekt. Fonden vurderer, at selve kompetencen som en god vidensbrobygger skal ligge uden for deres organisation.

Fonden har en afdeling for projekt excellence, hvor alle medarbejdere har projektlederevne og stiller spørgsmål til forskerne omkring deres brobyggerarbejde. Den gode brobygning sker også gennem god intern projektledelse og dygtige projektledere internt i fonden.

Det kræver særlige evner at være brobygger og skabe de nødvendige forbindelser mellem forskere og virksomheder. Fonden ser det som en form for arbejdsdeling af roller i samfundet, hvor ansvaret for brobygning skal deles mellem fonden, partnerskaber/netværk og de forskere, som får midler til at gennemføre forskningsprojekter.

Fonden arbejder også mere internationalt med at skabe og udvikle forskningsbaseret viden om brobygning og vidensmobilisering, fx Research on Research på UCL, hvor der er etableret en innovationsafdeling, der kan uddanne forskere og virksomheder i at tænke i brobygning til erhvervsudvikling og teknologioverførsel. Herhjemme i Danmark peger fonden på værdien i at samarbejde med GTS/FOU-miljøerne, som kan støtte universiteter i deres opgave med brobygning som mekanisme for samfundseffekter og samfundsmæssig impact.

4.f Impact planlægning

Novo Nordisk Fonden har en særlig impact-afdeling. Fondens impact planlægning og management er bygget op omkring bevidstgørelse hos forskerne omkring, hvor viden støder mod barrierer for at blive anvendt i samfundet. Afdelingen er i dialog med forskerne omkring, hvordan de kan påtage sig et større ansvar for at arbejde konstruktivt og systematisk med barrierer og muligheder for at bringe viden i anvendelse.

Fonden arbejder løbende med at udvikle impact frameworks (forandringsteori) med beskrivelse af forskningstilgang og den forandring, der vil ske undervejs i forskningsprocessen. Impact indeholder både videnskabelig impact i den tidlige fase (output) og outcome på længere sigt, som kræver andre parter og interessenter. Interventionslogik for forskningsprojekt og ikke logik for, hvad der sker i samfundet og samfundseffekt. Det er data, som skal analyseres. Tænk på aktiviteten og ikke på resultatet levedygtighed.

4.g Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines

Fonden arbejder med strategisk formidling og kommunikation for at sikre transparens omkring forskningsresultater både videnskabeligt og samfundsmæssigt.

Fonden udarbejder en årlig impact rapport så omverdenen og samfundet kan følge med i forskningsprojekternes samfundsmæssige nytte og værdiskabelse.

Fonden har et 'dashboard' / portfolio på hjemmesiden, som overvåger og evaluerer porteføljen af eksisterende bevillingsprogrammer, initiativer og planlagte aktiviteter. Det viser, hvad der er rapporteret fra forskningsprojekternes databaser, publikationer, møder og videnskabelige produkter, som gør det synligt, at der leveres konkrete håndgribelige resultater og engagement med samarbejdspartnere og netværk.

TrygFonden (Danmark)

1. Kort beskrivelse af fondens fundats/mission

TrygFonden er en del af TryghedsGruppen, der er den største aktionær i Tryg. Fonden uddeler hvert år midler til ca. 700 projekter, svarende til 666 millioner i 2024 og 680 millioner i 2025. TrygFondens midler hentes fra TryghedsGruppen. TryghedsGruppen er medlemsbaseret med omtrent 1,5 millioner medlemmer, idet de har forsikring hos Tryg og Alka. TrygFondens mission er at bidrage til, at alle i Danmark kan tage ansvar for egen og andres tryghed. Dette opnås ved at støtte tryghedsskabende projekter, der øger trygheden i samfundet ved at fremme børn og unges trivsel og uddannelse, voksnes sundhed og arbejdsliv, ældres trivsel, fællesskaber, demokrati og hverdagstryghed, men også ved at styrke danskernes deltagelse i fællesskaber og deres handlemuligheder. Principperne for uddelinger fremgår af TrygFondens vision om »Fælles om et trygt Danmark«. Missionen er beskrevet ved tre hovedpunkter: (1) at sikre tryghed for alle borgere i Danmark, (2) at alle kan tage ansvar for deres egen og andres tryghed og (3) at bidrage til, at tryghed er en fælles sag, der skabes og udvikles i samfundet. TrygFonden arbejder helhedsorienteret med de strategiske mål - både når det gælder problemforståelse og mulige løsninger. Det sker bl.a. ved i overordnede programmer og konkrete indsatser at arbejde systematisk med forandringsteorier og ved at kombinere virkemidler, så de samlet set skaber størst værdi. Trygfonden er især kendetegnet ved sit arbejde med demokratisk filantropi og har med organiseringen af bestyrelsesarbejdet og repræsentantskabet indbygget et stærkt fokus på inddragelse i hele fondsstrukturen.

2. Programområder

TrygFonden ønsker at bidrage til, at alle kan tage ansvar for egen og andres tryghed. For at opnå dette mål er der udpeget fem målsætninger for uddelinger, der blander virkemidler med henblik på at opnå den største effekt: (i) Børn og unge skal udfolde deres potentiale, (ii) voksne skal kunne leve et trygt og sundt liv, (iii) et trygt ældre liv, (iv) tryghed i hverdagen samt (v) stærke rammer for tryghed. TrygFonden arbejder både nationalt og regionalt, ofte i samspil med andre aktører. Det sker ved anvendelse af forskellige virkemidler: projektmidler, partnerskaber, enkeltstående donationer samt sociale investeringer.

Fondens Forsknings- og Videnspolitik er i høj grad praksisorienteret. Politikken er fra 2022, men blev justeret i 2024 og inkluderer bl.a. følgende indsatsområder:

(a) Inddragelse af brugere: TrygFonden prioriterer inddragelse af brugere og praksis højt, hvorfor praksis- og brugerplaner inkorporeres systematisk i forskningsplanen i ansøgningsprocessen, (b) tværfaglighed: TrygFonden prioriterer tværfaglighed og (c) samspil mellem praksis og viden: herunder samarbejde mellem praktikere, forskere og supplerende aktører. Ved at prioritere samspils- og partnerskabsprojekter ønsker fonden at bevillingsmodtagere arbejder med at afdække følgende spørgsmål: Hvad er problemets karakter og omfang? Hvad er målgruppens karakteristika og behov? Hvilke indsatser virker og for hvem? Hvilke potentialer og barrierer er der for at gøre indsatser bæredygtige? Hvilken betydning har de strukturelle rammer?

3. Hvad er fondes impact forståelse?

Fonden arbejder strategisk med en bred portefølje af virkemidler, der skal fremme impact. Den vigtigste indsats inden for forskning er projektbevillinger på baggrund af ansøgning i åben konkurrence eller gennem forskningscentre. Fonden arbejder aktivt på at etablere samarbejder og indgå strategiske partnerskaber med organisationer, der har en høj grad af faglige kompetencer inden for de relevante områder. I *TrygFondens uddelingspolitik* fremgår det, hvorledes fonden tilgår partnerskaber. Ved indgåelse af partnerskaber ligger projektledelsen typisk hos partnerorganisationen. TrygFondens rolle består i aktivt at følge projektet samt sikre, at det lever op til sit formål, og at projektets aktiviteter og resultater formidles og nyttiggøres.

Fondens tilgang til impact er, at alle bevillinger med støtte til forsknings- og udviklingsaktiviteter i princippet skal føre til merværdi for brugere og praktikere. Viden skal ikke produceres for videns egen skyld, men anvendes i praksis i form af længerevarende indsatser med henblik på varige resultater. Fondens impactforståelse afspejler en prioritering af systemisk og interaktiv inddragelse af brugere, praktikere og forskere, som på denne måde, ifølge fonden, sikrer langvarig samfundsmæssig impact af bevillingerne. Samspillet mellem projektdeltagerne omhandler: *»En systematisk metodisk opmærksomhed på at kunne indfange nuancer og kompleksitet i samspillet mellem forskning, brugere og praksis« (s. 13).* Dette inkluderer, at TrygFonden i sine uddelinger prioriterer vidensdeling og tydelig afklaring af forventninger i behandlingen af ansøgninger (s. 13).⁷

TrygFonden prioriterer, at forskningsforløbet ikke blot afsluttes, idet resultaterne foreligger, men at formidlingsprocessen er nødvendig for at opnå størst impact.

4.a-g Aktiviteter og indsatser

Fonden har udarbejdet en *Forsknings- og videnspolitik*, som opstiller en række principper og indsatser, der prioriteres. Herunder, at fonden aktivt ønsker at inddrage aktiviteter, der understøtter vidensmobilisering, dvs. samspil mellem forskere, beslutningstagere i ministerier, kommuner, organisationer osv., men også fagprofessionelle og frivillige, som: *»anvender forskningsbaseret viden og omgør den til konkrete indsatser gennem kontakt med målgruppen og endelig de borgere i målgruppen, der i sidste ende eksponeres for viden og indsatser« (s. 7).*⁸ For uddelinger inden for forskning og viden gælder ydermere fem kerneprincipper, herunder, at forskningen skal skabe:

1. Varigt aftryk i samfundet: For at skabe størst påvirkning samarbejder Tryg-Fonden med mange aktører og støtter projekter med tværvidenskabelige tilgange.

2. Viden i praksis: Fonden har et todimensionelt syn på viden i praksis, hvor forskning skal fokusere på problemstillinger, som er informeret af praksis og dermed implementeres og anvendes efter færdigt forskningsforløb. Samtidig skal indsatser, der primært er fokuseret på praksis, indhente og undersøge den forskning, som allerede findes på det givne felt.

3. Forskningsformidling for udbredelse af viden: TrygFonden prioriterer formidling af forskning til praksis og brugere, men dertil også videnskabelige publikationer, som skal nå den brede offentlighed.

4. Transparens og åbenhed: Fonden uddeler midler til forskningsformidling for at understøtte en vidensdeling af resultater, som er baseret på anerkendte metoder og lever op til kvalitetskriterierne for god forskning. Åben datatilgængelighed, open acces til forskningsartikler og fairness i form af transparens omkring egen praksis prioriteres.

5. Uafhængighed: Fonden støtter hverken kommercielle eller politiske interesser, men prioriterer projekter som stemmer overens med fondens målsætninger.

4.a. Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder

Fonden opererer med forskellige former for udveksling af viden med omgivelser og målgrupper. Fonden forholder sig proaktivt i relation til inddragelse af brugere og indgåelse af partnerskaber og faciliterer mødeaktiviteter, vidensudveksling og programmer, der inviterer ansøgninger med inddragelse af forskere, brugere og beslutningstagere.

Erfaringseksperterne er et konkret projekteksperiment som i et samarbejde mellem Trygfonden og VIVE skaber nye måder at inddrage målgruppen og interesseorganisationer i at definere, hvad der er vigtige forskningsfelter, problemstillinger og metoder.

Fonden beskriver en vifte af inddragelsesprocesser og samarbejdsprojekter, som skal skabe en forbedret og mere nuanceret problemforståelse, herunder dialog forud for ansøgningsprocessen og omkring afklaring af roller og relationer i forskningsprocessen. Fonden arbejder især systematisk med inddragelse i forhold til sit donationsspor, hvor inddragelse af målgruppens perspektiv er indført som konkret felt i ansøgningsprocessen, som fonden vurderer ansøgningen efter. Fonden har et ønske om at se mere inddragelse på tværs af ansøgninger og projekter og lære om metoder.

Inddragelse af omgivelser og brugere kan ske

(1) ved ansøgningsprocessen i formuleringen af forskningstemaer og -spørgsmål, design af indsatser, succeskriterier mv., hvor fonden har etableret forskellige netværk, hvor der er en åben og løbende dialog med brugere/målgrupper i fagfelterne. Samtidig har fonden etableret rådgivende forskningsudvalg, der kommenterer på fondens strategi.

(2) Ved sagsbehandling og beslutning om bevilling og inden projektopstart stiller fonden krav om, at ansøgere kan redegøre for brugerinddragelse i forskningsprojektet, så det er med i vurderingen af fagfæller ift. forskningskvalitet og praksiseksperter ift. anvendelighed,

(3) undervejs i projektet, som en del af dataindsamlingen og den løbende kvalificering af data og analyser eller

(4) efter projektets afslutning har fonden primært fokus på, hvordan den kan understøtte kommunikation af resultater til gavn for implementering og forankring af indsatser. Der er i mindre grad opfølgning på de konkrete donationer. Fonden opfordrer til at ansøgere tænker formidling og opfølgning med i deres budget, så der kan sættes midler af til det. Når fonden følger op på donationer, er der primært fokus på partnerskaber og strategiske udviklingsprojekter.

4.b Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse

Fonden stiller gennem vejledninger, strategier, evalueringer og en aktiv hjemmeside ressourcer og læringsmateriale til rådighed for bevillingsmodtagere og prospektive ansøgere. Fonden har bidraget aktivt til projekter (fx Viden & Demokrati), som skal øge kapaciteten i det danske økosystem for viden, politik og praksis ved at lade centrale aktører mødes ved seminarer og konferencer for at udveksle viden, erfaringer og læring om øget anvendelse af forskning i politiske og demokratiske beslutningsprocesser. Trygfonden bidrager løbende til seminarer, konferencer, partnerskaber og netværk. Fonden har prioriteret støtte til fem større forskningscentre, der typisk har to overordnede formål (a) at udføre forskning med høj kvalitet og (b) at skabe samfundsmæssig impact. De to formål er sidestillede og fonden er løbende i dialog med de enkelte centre om arbejdet med at realisere begge formål. Konkret har centrene bl.a. midler til at sidde med i råd i kommissioner og lave formidlingsprojekter med fokus på forskningens anvendelse i politikudvikling og praksis.

Fonden har mulighed for at uddele midler til følgeforskning. I Fondens Forsknings- og Videnspolitik omtales sådanne bevillinger som "forskningstilknytning" (s. 15). Derudover gennemfører fonden evalueringer og forsøger at sikre, at læring opsamles fra projekt til projekt og overføres til nye programmer. Særligt 'Akut området' og 'Respekt for vand' udgør programområder, hvor fonden aktivt har dedikeret ressourcer til at opbygge infrastruktur og databaser for at følge med i, hvordan det går med egne indsatser.

4.c Relationsopbygning mellem organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse

Fonden investerer direkte i relationsopbygning med interessenter og målgrupper ved at skabe ressourcer, hjemmesider og rapporter med viden og anbefalinger til praksis-policy-forskning samarbejder. Virkemidler som *partnerskaber* (som skal sikre langsigtede indsatser sammen med andre centrale aktører, der har væsentlig indsigt, netværk eller andre kompetencer), *forskningscentre* (som anvendes på områder med manglende vidensopbygning, der går på tværs af traditionelle fagligheder, sektorer mv.), *netværk* (som er velegnede, enten når der er spredte miljøer med begrænset samarbejde, eller hvis vi kan være med til at samle et felt om en samlet dagsorden) skaber aktivt relationer mellem forskere, praktikere, brugere, aftagere og beslutningstagere.

4.d Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering

Netværksmidler indgår eksplicit i fondens virkemidler. Men også i en bredere forstand bidrager Trygfonden med netværksdannelse, idet partnerskaber, samspil, praksisfokus og fokus på vidensformidling er med til at skabe og udbygge netværk og outreach. Fonden uddeler midler, dels ved selv at opdyrke nye bevillingsområder og programmer, dels igennem åben konkurrence. TrygFonden er aktiv i dialogen med andre fonde om uddelingspraksis og systematisk tilgang til fondspolitik og fondspraksis. Derudover er fonden aktiv omkring netværksdannelse for andre målgrupper end forskere. Fonden har iværksat et netværk for journalister og faglige formidlere som et eksempel på, hvordan fonden forsøger at understøtte netværksdannelse og udbredelse af forskningsviden. Netværket mødes to gange om året

med fokus på at give faglige formidlere input fra forskere i fagfeltet og som de kan bruge til at formidle viden i deres journalistiske arbejde. Et andet eksempel på netværksdannelse er de forskellige uddannelsesinstitutioner, som fonden inviterer med ind i netværksaktiviteter, de selv faciliterer.

4.e Brug af vidensbrobyggere/brokers fx organisationer og/eller fagpersoner

Trygfonden har gennem konsulenter og intern erfaringsopsamling opdyrket en forståelse og prioritering af vidensbrobygning og vidensmobilisering. I sin praksis med at opdyrke og udvikle nye bevillingsområder og programbevillinger (jf. 4.d.) bidrager fondens medarbejdere til uformel vidensbrobygning mellem sektorer og samarbejdspartnere. Fonden støtter vidensbrobyggere via bevillinger, for eksempel til Democracy X, og har i sin strategi eksplicit blik for vigtigheden af vidensbrobyggere til at facilitere metodisk informerede samarbejder. Fonden tilbyder ikke at hjælpe direkte med oversættelse af viden og kan ikke facilitere det på baggrund af interne ressourcer. Ressourcer uddeles til projekter, der forventes at indeholde komponenter af vidensmobilisering, samarbejde, partnerskabsdrevet forskning og formidling og oversættelse af viden til policy og praksis. Fonden støtter op om andre vidensmiljøers arbejde med vidensbrobygning i tæt samarbejde med andre aktører. Det omhandler fx bevillinger til forskningscentre, hvor der lægges vægt på brobygning mellem forskning og praksis, men også støtte til 'Vidensråd for Forebyggelse', som er tiltænkt en rolle som vidensbrobygger. I det omfang fonden selv arbejder med vidensbrobygning tager det mere form af tænketanks lignende aktiviteter, hvor fonden fx er initiativtager til tryghedsmålninger, fællesskabsmålninger og er i dialog om støtte til tænketanke. Derudover er fonden optaget af at sikre, at forskningsprojekterne har blik for aftagersiden af forskningens resultater ved at involvere de aktører, der er på feltet, så disse fx indgår i et advisory board som strategiske brobyggere og målgruppens repræsentanter.

4.f Impact planlægning

I TrygFondens *Forsknings- og Videnspolitik* angives eksplicit, at man støtter forskning, der skaber varigt aftryk i samfundet. For at skabe størst påvirkning (impact), samarbejder TrygFonden med mange aktører og støtter projekter med tværvideenskabelige tilgange. Det forventes, at forskningsprojekter og andre donationer involverer tidlig inddragelse af interessenter og medproducenter af viden på et spektrum, der strækker sig fra uformel inddragelse og formidling til direkte forskningssamarbejde, validering og samproduktion af data og interventioner. Fonden forventer i ansøgningsprocessen, at bevillingshaver skal beskrive hvordan og hvorvidt denne forskningsviden kommer til at bidrage til TrygFondens overordnede fem strategiske mål. Det betyder, at bevillingsmodtagere opmuntres til at udarbejde en strategi, hvori det beskrives, hvordan de som projektindehaver planlægger at anvende, udvikle, implementere og kommunikere deres forskningsviden/forskningsresultater. Løbende selvevaluering for bevillingsmodtagere giver en status på, hvorvidt projekterne faktisk lykkedes.

4.g Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines

Fonden offentliggør løbende nyhedsartikler og evalueringer men også hjemmesideopdateringer med information om programmer, succeshistorier, cases, nye tiltag og historier fra støtteområderne. TrygFonden identificerer sig selv som en bredt forankret fond, der er aktiv på en række uddelingsområder og samfundsfelter, som dels er drevet af en prioritering om at hæve vidensniveauet for de involverede praksispartnere, dels er drevet af (non-forskningsorienterede) interventioner og støttemuligheder. Strategisk kommunikation om videnprodukter finder sted løbende som en del af fondens presse, formidling og strategiarbejde. Fonden indgår i flerfacetterede og mangeartede dialogfora med myndigheder, kommuner, regioner og virksomheder om ibrugtagning af ny viden fra projekter og øvrige interventioner.

Opsummerende

TrygFonden har som strategisk prioritering, at fonden arbejder ud fra en dynamisk og interaktiv model for impact med afsæt i netværk og samspil – og med fokus på, at ansøgere udvikler en plan for ibrugtagning af ny viden hos partnere og praktikere. Fondens generelle impact-begreb er drevet af samskabelsesprocesser og interaktiv vidensudveksling: hvor man både søger at berige praksis med forskning, men også omvendt opmuntrer til at praktikere er med til at berige forskningsspørgsmål og forskningsdesigns (cyklisk model). TrygFondens undersøgelser, målinger, forskningsresultater og øvrige publikationer deles åbent, hvilket afspejler fondens tilgang til transparens om forskningsresultater med et fokus på vidensdeling til relevante aktører og den brede befolkning.

SAMMENFATNING AF STRATEGIER

På baggrund af de ni cases præsenterer dette afsnit en tværgående analyse af fondenes forskellige strategier for og arbejde med vidensmobilisering. Resultatet af den tværgående analyse er fremstillet i Tabel 3 og Tabel 4, som giver et overblik over, hvordan danske og internationale fonde prioriterer aktiviteter og arbejder med vidensmobilisering og de strategier forstået som:

- Upstream processer/aktiviteter med fokus på interessenter, repræsentantskab mv. og downstream med fokus på gennemførte forskningsprojekter og deltagende aktører fx virksomheder mv.
- At gøre ansøgere bevidste om vidensmobilisering og løbende fokus og evaluering på området i de bevilgede forskningsprojekter
- Virksomme aktiviteter og processer i det praktiske arbejde med at understøtte mobilisering af forskningsviden med beslutningstagere, brobyggere, borgere og fagprofessionelle

Tabel 3: Oversigt over fondenes arbejde med vidensmobilisering

Indhold af vidensmobilisering/Fond	A	B	C	D	E	F	G
Canadian Cancer Society	X		X	X	X	X	X
William T. Grant Foundation		X		X	X	X	X
Wellcome Trust	X		X		X	X	X
The Health Foundation	X		X	X	X		X
Nuffield Foundation	X	X	X	X		X	X
Bosch Stiftung	X	X	X	X		X	
Velux Fonden	X	X	X	X	X		
Novo Nordisk Fonden	X	X		X	X	X	
TrygFonden	X		X	X	X	X	

- A** Inddragelse af omgivelser og brugere, målgrupper i forskningsspørgsmål, problemforståelse og metoder
- B** Kapacitetsudvikling med fokus på læring omkring forskningens anvendelse
- C** Relationsopbygning ml. organisationer eller målgrupper fx interessentanalyse
Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering
- D** Netværksdannelse fx outreach, udbredelse og skalering
- E** Brug af vidensbrobyggere / brokers fx organisationer og/eller fagpersoner
- F** Impact planlægning og management
- G** Strategisk kommunikation og videnprodukter fx værktøjer og guidelines

Med den tværgående dataanalyse har vi forsøgt at skabe et fælles fokus på om de eksempler, der er på fondes strategiske arbejde med vidensmobilisering, kan placeres som lineær, interaktiv eller systemisk. Se eksemplificering neden for.

Tabel 4: Oversigt over strategisk fokus i understøttelse af vidensmobilisering

Strategisk fokus i vidensmobilisering	Lineær	Interaktiv	Systemisk
Engagement i forskning	Passiv modtager	Dialogbaseret	Situationsbestemt
Transfer mekanisme	Udbredelse	Udveksling	Brobygning
Håndtering af viden	Viden som produkt	Viden som proces	Viden som tilpasning
Type af transfer agenter/ brokers (brobyggere)	Formidlere	Facilitatorer	'Grænsegængere'
Transfer agenter/broker indflydelse	Lokale adfærdsændringer	Udvikling af organisatorisk praksis	Udvikling af videnssystem
Kommunikation med beslutningstagere i policy og praksis	Indirekte	Direkte	Feedback loops
Typer af formidlingsprodukter	Informationsdrevet	Læringsbaseret	Brugerstyret

IDÉKATALOG

I dette afsluttende afsnit præsenterer vi et idékatalog, der samler en række hovedtendenser på tværs af de kortlagte cases (Side 64). Idékataloget kan være en ressource for fonde og andre bevillingsgivere til at skabe overblik over lovende tendenser i danske og internationale fondes arbejde med vidensmobilisering. Kataloget kan bruges som inspiration til at vurdere særlige tendenser, som kan give anledning til refleksion over det videre arbejde med strategiudvikling og vidensmobilisering. Herunder, hvordan fonde kan fremme vidensmobilisering hos ansøgere og tildelte ansøgninger; hvordan fonde internt kan arbejde med vidensmobilisering; hvilke potentialer og udfordringer, der opstår i kontakten med interessenter, organisationer og beslutningstagere; hvilke potentialer og udfordringer, som arbejdet med vidensmobilisering indebærer samt hvilke potentialer og udfordringer, der knytter sig til brugen af forskellige vidensbrobyggere. Kataloget er opbygget i ni forskellige kategorier. Til hver lovende tendens er der indsat reference (forkortelse), der henviser til den eller de fonde i kortlægningen, der udgør grundlaget for tendensen, og som kan være grundlag for mere dybdegående inspirationsstudier.

Lovende tendenser på tværs af undersøgte fonde

I. Inddragelse af interessenter

- Fonde etablerer aftagerpaneler eller rådgivende udvalg bestående af brugere til at rammesætte og evaluere forskning (CCS).
- Fonde bruger aktivt et evalueringskriterium, der fokuserer på mobilisering af viden i praksis og policy (Wellcome, Nuffield, CCS).
- Fonde stiller krav til bevillingshavere om plan for impact, hvor der er mulighed for at fokusere på forskellige dimensioner (Bosch, Nuffield, WTG).
- Fonde indtager en opsøgende rolle ved at facilitere netværksmøder, aktiviteter og indbyde til nye initiativer og interessentdialog (WTG, Nuffield, Velux, TrygFonden).
- Fonde stiller som minimumskrav til ansøgninger, at projekter i udgangspunktet skal resultere i anvendelige resultater, der tilrettelægges i samarbejde med praktikere og beslutningstagere (WTG).
- Fonde opmuntrer bevillingshavere til at involvere praktikere og beslutningstagere på en meningsfuld måde – både i udformningen af undersøgelsesspørgsmål, validering af data og formidling af resultater (WTG).
- Fonde anvender inddragelse og samskabelse af projektresultater med interessenter som et uddelingskriterium. Fonde opmuntrer til partnerskaber med brugere og målgrupper i praksisfeltet (Nuffield, Velux).

- Fonde opretter et særligt virkemiddel dedikeret til at fremme tværsektorielt forskning-praksis-samarbejde med deltagere fra forskellige discipliner, institutioner, civilsamfund og borgere (Velux).
- Fonde udarbejder og fremlægger kriterier for at beskrive, hvilke aktører og partnere der deltager i forskningsprocessen. Ansøgere opfordres til at beskrive, hvilke partnere, der er afgørende for den ønskede impact, og hvordan partnere bidrager til at output omdannes til outcome (NNF).

II. Kapacitetsudvikling

- Fonde yder støtte til langsigtede kapacitetsopbygning i feltet af bevillingsmodtagere, herunder støtte til programmer der fremmer viden om vidensbrobygning og netværksdannelse (Wellcome, Nuffield, Velux, TrygFonden).
- Fonde initierer eller støtter, at der udvikles 'quickguides', dvs. værktøjer til ansøgere med retningslinjer for, hvordan ansøgere skal indarbejde, udfolde og evaluere vidensmobilisering i deres forskningsprojekt (HF).
- Fonde bevilliger støtte til produktion og udgivelse af ressourcemateriale, som bevillingshavere og interessenter kan orientere sig i, herunder evalueringsrapporter, håndbøger, publikationer m.m. (Wellcome, WTG, Nuffield, NNF).
- Fonde initierer eller støtter fellowshipprogram, hvor forskere og eksperter i kortere eller længere perioder kan være »scientists-in-residence« i fondsorganisationen (Bosch).
- Fonde bruger programevalueringer og tidligere projekter som læringsplatform for at tilrettelægge nye bevillingstyper og strategiske programmer (Bosch, WTG, Nuffield).
- Fonde støtter oplæring af forskere, som tildeles bevilling, herunder træning og uddannelse i forskningskommunikation, brugerinddragelse og anvendelse af viden i praksis (CCS).
- Fonde arrangerer regelmæssige møder mellem fondssekretariat og bevillingshavere, som understøtter udveksling af viden og erfaringsopsamling. Tillige arrangeres der møder mellem bevillingsmodtagere, som lærer fra hinanden og giver fonden mulighed for at indsamle viden om impact inden for de relevante programområder (HF).
- Fonde udvikler vidensportaler, der samler og udstiller data, indsigter og analyser, som præsenteres på en let tilgængelig måde, hvor brugere kan tilgå viden ved forskellige infografikker (HF, WTG, NNF).
- Fonde bruger en skabelon med konkrete læringsspørgsmål som udgangspunktet for en dialog med bevillingsmodtagere om deres arbejde og resultater med særligt fokus på at bringe viden i anvendelse (HF).
- Fonde opmuntre til, at projektledere indgår partnerskaber med policy- og praksisaktører, der bidrager til systemisk kapacitetsudvikling (Nuffield, Velux, TrygFonden).

- Fonde insisterer på at forskningsprogrammer udformes og designs i dialog med forskningsmiljøerne og forsker-praksis samarbejder (Velux).
- Fonden tilbyder skræddersyede forløb, fx på postdoc- og ph.d.-niveau, hvor forskere får kendskab til interaktive forskningsmetoder, forandringsteorier, forskningsledelse m.m. (NNF).

III. Netværksdannelse

- Etablering af praksisfællesskaber (CoP), dvs. netværk og begivenheder med særligt emne eller fokus. Praksisnetværk er et middel til at spørge ind til og afsøge, hvad der opleves som akutte behov og udfordringer (HF).
- Rundbordssamtaler på tværs af forskningsprojekter, som har modtaget bevilling inden for strategiske forskningsprogrammer (HF).
- Støtte til netværk af forskere, beslutningstagere, fagprofessionelle og borgere, der mødes og bidrager til forsknings- og udviklingsprocesser (Bosch, Wellcome, TrygFonden).
- Netværk og mødearenaer, som faciliterer dialog mellem forsker og praktikere med fokus på at opsamle erfaringer fx i rapporter og guidelines (fx Dronning Marys Center støttet af Velux Fonden eller Viden & Demokrati støttet af TrygFonden).
- Netværksudvikling kan fremmes gennem konkrete mødearenaer, der har fokus på deling af erfaringer fra forskerpraksis samarbejdsprojekter, som drøftes og perspektiveres gennem netværksmøder og en årlig konference (Velux).
- Projekterfaringer samles i publikationer, hvor interessenter og forskere præsenteres for gode trin i design, gennemførelse og evaluering af forsker-praksis samarbejde (Velux).

IV. Relationsopbygning

- Fonde etablerer programmer med fokus på samarbejde med politiske beslutningstagere, dvs. formidlings- og dialogplatforme, der sætter fokus på evidensbaserede løsninger særligt rettet mod politiske beslutningstagere (Bosch, WTG, CCF, Wellcome).
- Støtte til dialogmøder, debatfora, internationale studieture med relevante interessenter, praksisbaserede workshops (Bosch, WTG).
- Støtte til kapacitetsudvikling, hvor fonde aktivt støtter projektdeltagere i at deltage på kurser og indgå i netværk med andre forskere, praktikere og beslutningstagere (WTG).
- Fonde udvikler et programområde, som fokuserer på vejen fra 'viden-til-handling', herunder støtte til processer og kompetencer, som bidrager til at udvikle metoder, værktøjer, ressourcer og inspirationsmateriale m.m. (HF, Velux).
- Fonde etablerer et internt partnerskabs- og netværksteam, som er målrettet arbejde med omverdensrelationer og som samler interessenter og beslutningstagere i netværksmøder

og andre fora på tværs af programområder (HF).

- Fondssekretariatet og -medarbejdere optræder som rådgivere, fx gennem samarbejde med embedsfolk og kommissioner, for dermed at bringe viden i spil og påvirke politikudvikling inden for strategiske områder (HF).
- Fonde tilbyder workshops om vidensmobilisering, som kan hjælpe projekt-deltagere med at dele erfaringer om impact og anvendelse af viden i praksis samt afdække behov for ressourcer og lovende praksisser (CCS).
- Fonde etablerer en besøgsordning, hvor partnere besøger forskningsmiljøer og laboratorier og får indblik i forskningen med henblik på at udveksle perspektiver om hinandens praksis (CCS).
- Fonde opmuntrer til samskabelse af viden, oversættelse af viden, og ibrugtagning af forskning i konkrete politiske indsatser og praksisser (Nuffield, Velux, TrygFonden).
- Fonde udvikler specielle programforløb og virkemidler, hvor forskere sættes sammen med praktikere med fokus på at omsætte forskningsviden i konkrete samarbejdsrelationer (Velux).
- Fonde etablerer dialog med forskningsmiljøerne og er opsøgende i forhold til dialogen med deres omgivelser. Fonde besøger forskningsmiljøerne, og spørger til deres behov, og hvordan området kan løftes på den bedst mulige måde. Den opsøgende dialog er en unik mulighed for at støbe forskningsprogrammer i dialog med forskningsmiljøer og -ledere (Velux).
- Fonde etablerer strategiske partnerskaber, fx med tænketanke (Bosch) eller med et universitet (Velux) og igangsætter Impact Labs, hubs, eller akademier som samler beslutningstagere og forskere, hvor fonden selv bidrager til at fremme forskningspraksis-samarbejder (Velux).

V. Brobyggere

- Fonde øremærker ressourcer i bevillinger til kompetenceudvikling, der styrker vidensbrobyggere og uddanner formidlere (Wellcome, Bosch).
- Fonde etablerer strategiske partnerskaber med brobyggere (fx tænketanke og vidensmiljøer) med henblik på at uddanne og fremme mobilisering og oversættelse af viden (Bosch, HF, Velux).
- Fonde bidrager aktivt til at gøre forskningen levende og bringer den ud i samfundet ved hjælp af historier, policy briefs, impactbeskrivelser og en aktiv hjemmeside med opdatering af materialer og ressourcer (Nuffield).
- Fonde etablerer et 'in-house' team for vidensbrobygning, der understøtter fondens projektchefer og uddanner og støtter ansatte og partnere i rollen som vidensbrobyggere. Projektchefer mødes regelmæssigt for at udveksle erfaringer og omsætte læring til nye samarbejder og bevillingsområder (HF).

- Tættere samarbejde med professionelle kommunikatører og public affairs bureauer, der hjælper fonde med at facilitere offentlige debatter inden for områder som sundhed, trivsel eller klima, og som kan hjælpe til at ændre adfærd og vaner og få borgere til at tænke anderledes om sundhed (HF).
- Fonde udliciterer vidensbrobygning til eksterne leverandører, som understøtter oversættelse og mobilisering af viden ved at hjælpe forskere til at arbejde tættere sammen med brugere og interessenter (CCS).
- Fonde understøtter vidensbrobyggere hos myndigheder og i forskningsmiljøer ved at udpege en kontaktperson, som kender forskningen og de relevante organisationer. Der skabes løbende kobling mellem forskere og beslutningstagere i konkrete forskningsprojekter og ved udveksling af viden og erfaringer (Velux).
- Fonde udvælger et antal projektansøgere, som bliver tilbudt projektmodningsmidler, som kan styrke ansøgers muligheder for at involvere projektets målgruppe i udarbejdelsen af fuld ansøgning, hvor det sandsynliggøres, hvordan viden mobiliseres i praksis (Velux).
- Fonde tænker aktivt brobygning som en del af forskningsprocessen i form af støtte til 'knowledge brokers', der understøtter translation af viden til myndigheder, interessenter og organisationer (Velux).
- Fonde positionerer sig som katalysator for at opbygge og udvikle en faglighed omkring vidensmobilisering, som samtidig er platform for at udføre følgeforskning, erfaringsopsamling og forskning i forskning (Velux, Welcome, NNF).
- Fonde yder støtte til eksperimenter med vidensmobilisering, for eksempel gennem Impact Labs, som er et åbent brobyggerkoncept, hvor forskellige aktører bringes i dialog for at afsøge fælles spørgsmål og metoder (Velux).
- Fonde etablerer en analyseafdeling, hvor medarbejderne opbygger viden om projektledelse, programevaluering, impact og brobygning (NNF).
- Fonde investerer aktivt i brobygningskoncepter og netværk, der samler aktører og forskere, og det sikres, at der udpeges vidensbrobyggere som en del af forskningsprojekterne (NNF, TrygFonden).
- Fonde bidrager til udvikling af innovationsmiljøer, der styrker brobygningen og som sikrer, at forskningen bidrager til erhvervsudvikling og teknologioverførsel (NNF).

VI. Impact

- Fonde kræver af ansøgere, at der medsendes impactplaner samt mulighed for at angive forskellige impacttyper og -dimensioner (Wellcome, Bosch, WTG).
- Fonde uddeler særlige »impact grants«, som bidrager til at oversætte viden til praksis og praksis til forskning (CCS).

- Fonde arbejder systematisk med analyser, interviews, dialogmøder m.m. som bidrager til at rammesætte nye programmer og indsatser. I fondsansøgninger skal ansøgere redegøre for, hvordan den pågældende ansøgning bidrager til at realisere det strategiske målbillede og vision (Bosch, WTC).
- Fonde sikrer, at impact-planer er handlingsorienterede; at projekterne skaber direkte realiserbare resultater; og at anbefalinger og evidens stilles til rådighed for politikere og beslutningstagere med henblik på interventioner og implementering (Nuffield).
- Fonde opmuntrer til, at forskningsviden mobiliseres som en løbende proces i uddelte projekter. Fokus er på at udvikle kapacitet til at skabe overførsel og udveksling af viden med policy og praksis (Velux, TrygFonden).
- Fonde evaluerer resultater fra forskningsprojekter på en række parametre, fx om det lykkes at løfte viden og forskningsresultater varigt ind i samarbejdsrelationer, eller hvorvidt der skabes varige samarbejder efter projektets afslutning (Velux).
- Fonde arbejder med at etablere en 'impactkultur' i forskningsmiljøerne, hvor ansøger giver en sandsynliggørende beskrivelse af den forandring, de ønsker at opnå med projektet. Der opmuntres til, at projekterne anvender en interventionslogik i forskningsdesign og -formidling (NNF).
- Fonde etablerer en impactafdeling, hvor både planlægning og evaluering af impact af forskning og vidensmobilisering placeres i et professionelt sekretariat, der har ansvar for at arbejde systematisk med barrierer og muligheder for at bringe viden i anvendelse (NNF).
- Fonde udvikler impactframeworks (forandringsteorier), hvor det forventes af ansøger at redegøre for den forandring, der vil ske undervejs i forskningsprocessen. Impact defineres både som videnskabelig impact i den tidlige fase (output) og samfundsmæssig impact (og outcomes), som kræver samarbejde, oversættelse og interessentinddragelse (NNF).
- Fonde vægter, at man inkluderer impact i ansøgninger og programevalueringer, og at bevillingsmodtagere indikerer skaleringspotentialer for fremtidig forskning og innovative initiativer (WTF, NNF, Nuffield, TrygFonden).

VII. Strategisk kommunikation

- Fonde arbejder systematisk med indsamling af impactcases beriget med kvantitative data om projekter og resultater (Bosch).
- Fonde udgiver løbende rapporter, nyhedsartikler, evalueringer m.m. med strategisk information om programmer, succes historier, cases og nye tiltag (WTC).
- Fonde vedligeholder en aktiv hjemmeside med rapporter, historier, evalueringer, projektbeskrivelser, projektrapporter, forskerfortællinger, støttemuligheder, indkaldelser m.m. (Nuffield).

VIII. Andet

- Fonde udvikler en impactstrategi, hvori det beskrives (i) hvilke typer af impact, fonden sigter efter, (ii) strategiske prioriteter og langsigtede mål og (iii) angiver hvilke redskaber og metoder, som ansøger kan bruge til at opnå impact (NNF, WTG, Wellcome).
- De fleste fonde i det undersøgte materiale opererer med impact på systemisk niveau: dvs. langsigtede forandringer på et domæne eller i en sektor. Fonde kan optimere og forøge deres impact ved at afsætte ressourcer og opdyrke metoder til at opnå impact inden for mere specifikke områder.
- Flere fonde arbejder non-lineært/cyklisk med impact, idet man lægger vægt på brugerinddragelse og -deltagelse igennem forsknings- og udviklingsaktiviteter (samskabelse, dialog, samlokalisering). (Bosch, Wellcome, Velux, TrygFonden).
- De færreste fonde arbejder lineært med impact: undtagelser er programmer for teknologioverførsel (Wellcome, NNF).

IX. Negative fund

- Ingen fonde i materialet arbejder med 'impact træning'. Dette er en etableret metode i Storbritannien, Canada og Australien for at skabe større forståelse for partnerskabsdrevet forskning blandt bevillingshavere og projektledere. Her træner man bevillingshavere i impactplanlægning, partnerskaber og vidensmobilisering, fx gennem kurser og forløb.
- De færreste fonde bevillinger støtte til »forskning i forskning« eller meta-forskning i »hvad der virker« (Velux Fonden som undtagelse). Forskningsbaseret metodeudvikling inden for vidensmobilisering vurderes i litteraturen generelt at være en vigtig drivkraft for professionalisering af fondes uddelinger og er forbundet med øget værdiskabelse af indsatser.

ENDNOTES

- 1 Pedersen, D. B., & Gensby, U. (2022). Vidensmobilisering og vidensbrobygning – en oversigt over modeller og metoder. *Økonomi & Politik*, 95(2).
- 2 Pedersen, D. B. (2024). A Research Management Guide to Mission-Driven Universities: Mission Guide-book. *Aalborg University*.
- 3 Gensby, U., Limborg, H. J., Dyreborg, J., Bengtsen, E., & Malmros, P. (2019). Mobilisering af forskningsbaseret viden om arbejdsmiljø: Bedre sammenhæng mellem forskning og praksis. *Roskilde Universitetsforlag*.
- 4 Pedersen, D. B., Gensby, U., Hedegaard, J., Hansen, O. K., Theilgaard, J. B. & Bjerg Bennike, K. (2025). *Emerging Practices in Research Assessment: Cross-Case Analysis of 10 International Funders*. *Aalborg Universitet*.
- 5 Wales Centre for Public Policy (2018). Evidence for good How charities use evidence to boost their influence and impact. Lead author: Emma Taylor-Collins. Wales.
- 6 Weber, M. S., & Yanovitzky, I. (Eds.). (2021). Networks, knowledge brokers, and the public policymaking process (Vol. 27, p. 396). Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- 7 TrygFondens Forsknings og Videnspolitik (revideret) 2024.
- 8 TrygFondens Forsknings og Videnspolitik (revideret) 2024.

David Budtz Pedersen er professor i kommunikation på Aalborg Universitet med speciale i fondsfinansiering, forskningsevaluering og ledelse.

Mail: davidp@hum.aau.dk

Ulrik Gensby er forskningschef hos TeamArbejdsliv med speciale i bæredygtigt arbejdsliv og samspil mellem forskning og praksis

Mail: uge@teamarbejdsliv.dk

